

# Fonde og Medier i Danmark

En undersøgelse af journalisters autonomi

---

**Specialeafhandling 2020**

**Agnete Solvej Christiansen**  
44367

**Vejleder Hanne Jørndrup**  
Roskilde Universitet

# Abstract

This thesis examines the interaction between private foundations and media in Denmark. According to Statistics Denmark Danish media received 5 mio kroner from foundations in 2016. In 2018 the amount climbed to 17 mio kroner.

Through a survey this thesis finds that in Denmark at least four media have accepted donations from foundations: Altinget, Danwatch, Folkeskolen and Dagbladet Information.

Through interviews with different kinds of news professionals this thesis examines in a field perspective how the interaction between foundations and the media affects the journalists self-perceived autonomy. Concerns about how foundations affect the autonomy of journalists have been raised in the international literature (Brown 2010; Bunce 2016; Schriffin 2017) This study finds that donations from foundations may be associated with a better possibility for journalists to obey the logics of journalism. The reason is that support from foundations gives the journalists time and possibility to produce without the pressure of commercial interests. But support from foundations is often earmarked and restricts journalistic autonomy, because it delimits the stories that the journalists are able to produce.

This thesis draws upon the English and American literature concerning the relationship between foundations and the media. Three findings from the international literature are also seen in the Danish media-world: Foundations sometimes interfere with editorial decisions; support from foundations can lead to non-editorial tasks; and foundations emphasize impact.

Foundation supported journalism is on the rise in the US. In Denmark the interaction between media and foundations is still relatively limited. Hallin and Mancini's media systems theory suggests that Denmark and the US differ in several ways. In this thesis the role of the state is highlighted as a possible factor to explain why the relation between foundations and the media-sector is different in Denmark than in the US. Primarily because

the Danish state supports all kinds of media. This means that it is easier for the media in Denmark to stay economically independent of private interests.

Time will tell how this relation will develop in a future of diminished income from ads in the media.

# Indholdsfortegnelse

Antal anslag: 155.120 (64,6 normalsider)

<b>Giver et presset mediemarked rum til fonde?</b>	<b>7</b>
Problemformulering	8
Begrebsafklaring	9
<b>1. Teori</b>	<b>10</b>
1.1 Pierre Bourdieu	10
1.1.1 Felter og positionering	11
1.1.2 Kapitaler	12
1.1.3 Logikker i det journalistiske felt	13
1.1.4 Kapitaler og det journalistiske felts autonomi	14
1.1.5 Samspillet med fonde i det journalistiske felt	16
1.2 Erfaringer fra Udlandet	16
1.2.1 Fonde sætter medierne i et dilemma	17
1.2.2 De nye annoncører	18
1.2.3 Fonde stiller krav	19
Ny teknologi	20
Inddragelse af publikum	20
Udvidelse af journalistens rolle	21
1.2.4 Fondsstøtte leder til nye arbejdsopgaver	21
1.2.5 Beskyttelsen af den journalistiske autonomi	22
1.2.6 Sådan påvirker fondene journalistikken	23
1.2.7 Studier finder at fonde blander sig	24

1.2.8 Impact orientering	26
<b>2. Analysestrategi</b>	<b>27</b>
2.1 Empiriindsamling	27
2.1.1 Entydige svar	29
2.2 Caseudvælgelse	29
2.2.1 Fravalg af cases	30
Erfaringer med danske fonde er fokus	31
2.2.2 Udvalgelse af interviewpersoner	32
2.3 Kvalitativ metode	33
2.3.1 Interviewguide	34
2.3.2 Interviewets udførelse	35
<b>3. Analyse</b>	<b>39</b>
3.1 Analysedel 1	39
3.1.1 Rammerne for en relation	42
3.1.2 Den personlige forbindelse er vigtig	44
3.1.3 Langstrakte forløb	45
3.1.4 Indhold bliver gratis	47
3.1.5 Delkonklusion	49
3.2 Analysedel 2	51
3.2.1 Den journalistiske autonomi	51
3.2.2 Delkonklusion	56
3.2.3 Autonomi i et feltperspektiv	56
3.2.4 Mediearbejdsmarkedet	58
3.2.5 Journalistens position	58
Fondsstøtte giver mere undersøgende journalistik	59

Styrkelsen af den læser-nære journalistik	60
3.2.6 Mediernes position	62
3.2.7 Delkonklusion	63
3.2.8 Logikker i det journalistiske felt	64
3.2.9 Styrkelse af egenhistorier	67
3.2.10 Felter og positionering	69
3.2.11 Delkonklusion	71
<b>4.Diskuterende, perspektiverende konklusion</b>	<b>72</b>
4.1 Statens rolle er væsentlig	72
4.2 Fonde støtter medier med troværdighed	73
4.3 Adlydelse af feltets logikker	74
4.4 Fonde bidrager med risikovillig kapital	74
4.5 Fonde giver redaktionelt råderum	75
4.6 Fonde styrker mediernes position	75
4.7 Få ligheder mellem danske og amerikanske erfaringer	76
<b>Litteraturliste</b>	<b>79</b>
<b>Bilagsoversigt</b>	
<b>Bilag 1: Empiriindsamling overblik</b>	
<b>Bilag 2: Interviewguides</b>	
<b>Bilag 3: Formidlende artikel</b>	
<b>Bilag 4: Transskribering Andreas Brøns Riise, Folkeskolen</b>	
<b>Bilag 5: Transskribering Hanne Birgitte Jørgensen, Folkeskolen</b>	

**Bilag 6: Transskribering Sebastian Bjerril, Folkeskolen**

**Bilag 7: Transskribering Stine Carsten Kendal, Information**

**Bilag 8: Transskribering Louise Schou Drivsholm, Information**

**Bilag 9: Transskribering Caroline Tranbjerg, Altinget**

**Bilag 10: Transskribering Kristoffer Hequet, Altinget**

**Bilag 11: Transskribering Carsten Terp Beck-Nilsson, Altinget**

**Bilag 12: Transskribering Jesper Nymark, Danwatch**

**Bilag 13: Transskribering Charlotte Aagaard, Danwatch**

**Bilag 14: Transskribering Jan Egebjerg, Lundbeckfonden**

## Giver et presset mediemarked rum til fonde?

De privatejede danske medievirksomheders markedsrealiteter har ændret sig drastisk de sidste 30 år. I 1980'erne fungerede de på et afgrænset og beskyttet dansk marked med lutter danske konkurrenter, benyttede en hundrede år gammel teknologi, kontrollerede selv det meste af deres værdikæde og nød godt af en enkel og stærk forretningsmodel, som sikrede dem stabile indtægter fra trofaste annoncører og abonnenter (Flyverbom 2017:19). Tre årtier senere er alle vilkår forandret: Medievirksomhedernes marked er globalt og grænseløst, domineret af aktører, der ikke selv leverer medieindhold, men derimod en ny teknologi, som ændrer selve markedets infrastruktur fra måned til måned.

*“Værdikæden er atomiseret. Og forretningsmodellen gået i stykker, fordi både brugere og annoncører søger andre steder hen” (Flyverbom 2017:19).*

Dette speciale tager sit udgangspunkt i en dansk mediebranche som er under pres, og som derfor leder efter nye løsninger og forretningsmodeller, der kan sørge for, at de enkelte medier overlever.

En mulig udvikling er at lade fonde finansiere journalistiske projekter på medierne. Det er en stigende tendens i USA (Benson 2018: 2059). Men også i Danmark finansierer fonde journalistik - uden at der er særligt meget viden om, hvad denne relation betyder for journalistikken og for journalisterne. Amerikansk forskning kommer med forskellige bud på, hvad fondes finansiering af journalistik har af implikationer, men en lignende viden er fraværende i Danmark. Der findes ikke engang en oversigt over, hvilke danske medier, der har modtaget støtte fra fonde.

Danmarks Statistik har siden 2016 undersøgt omfanget af fondes aktiviteter i Danmark. Herunder også fondes donationer til medier. Fonde donerede 5 millioner kroner til medier i Danmark i 2016 og 17 millioner i 2018 (Danmarks statistik 2020). Selvom der skal en længere tidsperiode til at afgøre, om man kan sige, at der er en stigende tendens til at fonde finansierer journalistik, så viser tallene, at fonde og medier i nogle tilfælde finder fælles interesse i at finansiere projekter i mediebranchen. I USA kan man se en tendens til at fonde



især donerer penge til teknologidrevne projekter (Ferrucci og Nelson 2019:50), men hvad fonde især er interesserede i at finansiere, når det kommer til medier i Danmark, kræver en nærmere undersøgelse, som dette speciale vil tage første skridt hen i mod.

Det er en tradition i journalistikken, at der er de såkaldte vandtætte skotter mellem journalistik og kommercielle interesser (Strand 2011), men i en tid med massive forandringer i mediebranchen kan man frygte, at der forekommer en tættere sammenkobling mellem disse to. Amerikansk forskning viser, at mens der tidligere var en tyk mur mellem forretningsmæssige og de redaktionelle beslutninger på medierne, så mangler en lignende mur stadig at materialisere sig, når det kommer til fondsfinansieret journalistik i USA (Ferrucci og Nelson 2019: 47).

At fonde påvirker journalistikken og udvider de professionelle grænser hos journalisterne, viser forskning fra udlandet også (Scott, Bunce & Wright 2019: 2035). Spørgsmålet er, hvordan samspillet mellem fonde og medier er i Danmark og hvilke implikationer dette har. Det, du skal læse her, er mit forsøg på at besvare det spørgsmål.

## **Problemformulering**

*Hvordan er samspillet mellem fonde og medier i Danmark, og hvilken betydning har dette samspil for journalisternes oplevede autonomi?*

### **Arbejdsspørgsmål**

*Hvilke medier i Danmark har modtaget bevillinger fra fonde?*

*Hvad har fondene doneret penge til?*

*Har det at arbejde på et fondsfinansieret journalistisk projekt en indflydelse på journalisternes oplevede autonomi?*

Første del af problemformuleringen omhandler medier i Danmark, der modtager støtte fra fonde. Dette vil blive besvaret ved hjælp af en rundspørge og interviews med ansatte ved de pågældende medier. Anden del af problemformuleringen omhandler, hvordan journalisterne på de fondsstøttede medier oplever deres autonomi. Dette vil blive besvaret gennem interviews med journalister, der arbejder på fondsstøttede medier. Undervejs vil der blive draget paralleller til studier fra USA og Storbritannien, som har undersøgt emnet.

## **Begrebsafklaring**

### **Hvad er en fond?**

En fond er en selvejende institution der administrerer en kapital som er doneret, afsat eller opsparet til uddeling til bestemte, typisk velgørende formål eller til driften af en erhvervsvirksomhed (Fondenes videnscenter 2019). Hvis andet ikke er nævnt henviser "fond" i dette speciale til private fonde.

### **Hvor mange fonde og fondslignende foreninger?**

Der var 9945 fonde og fondslignende foreninger i Danmark i 2018. I det tal er fraregnet de statslige og kommunale fonde samt investeringsfonde. Ud af de 9945 var der 1365 erhvervsdrivende fonde, ca. 8530 almene fonde og ca. 50 fondslignende foreninger. De bevilligede i alt 17 mia kroner i 2018 til forskellige formål (Fondenes videnscenter 2019)

# 1. Teori

I dette speciale vil Bourdieus begreber om felter og autonomi danne den overordnede teoretiske ramme. Bourdieus begreb om felter kan skabe klarhed over, hvordan fonde gennem sine donationer kan ændre rammevilkårene for journalistikken. På samme måde som andre økonomiske aktører kan ændre betingelserne for journalistikken og dermed sætte gang i nogle nye bevægelser for, hvordan journalisterne forstår og praktiserer deres arbejde. Samtidig kan Bourdieus teori åbne for en forståelse af, hvilke muligheder eller begrænsninger fondene giver for at journalisterne kan positionere sig, og hvordan fondene kan påvirke journalisternes autonomi. Bourdieus begreber vil særligt være i spil i analysens andet kapitel, som er en undersøgelse af, hvad der karakteriserer samspillet mellem journalister og fonde i Danmark. Derfor gennemgås der i dette kapitel først de Bourdieu-begreber, som vil blive anvendt i analysen. Derefter gennemgås studier og teoretisk arbejde, som er relevante i forhold til dette speciales emne. Dette gøres for at klargøre, hvad specialet står på skuldrene af, men også for at afgrænse og tydeliggøre, hvor min analyse adskiller sig fra tidligere og bidrager med ny viden.

## 1.1 Pierre Bourdieu

Bourdieu har beskæftiget sig både empirisk og teoretisk med en lang række af sociale fænomener og samfundsinstitutioner. Bourdieu skrev mere om forbruget af medier end om produktionen af medier og han skrev kun lidt specifikt om journalistik. Ikke desto mindre bruges Bourdieus feltteori i stigende grad i medieforskningen. Dette teoriafsnit trækker både på noget den forskningslitteratur, der er opstået af Bourdieus arv og på en læsning af en relevant del af Bourdieus omfattende forfatterskab.

### 1.1.1 Felter og positionering

Bourdieu's feltbegreb er et såkaldt åbent begreb, forstået på den måde, at dets endelige definition afgøres af den empiri, det knyttes til.

*"Feltbegrebet er et forskningsværktøj, hvis vigtigste funktion er at tilvejebringe den videnskabelige konstruktion af sociale objekter"* (Bourdieu 2005:30 i Willig 2011:18).

Den amerikanske professor Rodney Benson og Franske professor Erik Neveu, forfattere til *Bourdieu and the journalistic field* definerer felter som:

*"(...) Arenas of struggle in which individuals and organizations compete, unconsciously and consciously, to valorize those forms of capital which they possess (...)"* (Benson og Neveu 2005:4).

Vi kan med Ida Willigs ord forstå begrebet *felter* som et semi-autonomt mikrokosmos, hvor der til stadighed kæmpes om de bedste positioner (Willig 2011:17).

Med en metafor kan felter forstås som forskellige spil eller interessekampe og spilmetaforen kan bruges til at konceptualisere felter som hierarkiserede sociale rum, hvor forskellige spillere, eller spilstrategier, kan indtage forskellige positioner. Forskellige medier vil udgøre forskellige positioner på det journalistiske felt i forhold til hinanden, men medier kan ikke analyseres i sig selv adskilt fra andre sociale institutioner. Det journalistiske felt er blandt andet defineret ved nogle historiske relationer til for eksempel det politiske og økonomiske felt (Willig 2011:17-19). Historisk har relationen mellem det økonomiske og det journalistiske felt været kendetegnet blandt andet ved de fleste mediers afhængighed af annoncører, men dette speciale interesserer sig især for den relativt nye relation mellem det økonomiske felt og det journalistiske felt som samspillet mellem fonde og medier kan siges at udgøre.

Overordnet set hører journalistikken med Bourdieus termer under feltet for kulturel produktion (Willig 2011:103), og det journalistiske felt er således et underfelt til kulturproduktionsfeltet (Ibid.):

*“Fælles for dem er, at de alle skaber kulturelle produktioner, altså kunst, videnskab og journalistik, der fra forskellige positioner i det sociale rum beskæftiger sig med at italesætte, definere og diskursivere det sociale rum” (Willig 2011: 104).*

Sociale kategorier skabes og vedligeholdes således i felterne, men det er også i det enkelte felt, at der udkæmpes en kamp om hierarkisering af de sociale kategorier i det sociale rum. Willig eksemplificerer dette med de sociale kategorier mænd og kvinder – dels er der tale om kategorier til genkendelse, altså kategorier som anerkendes og genkendes i feltet – og dels udspiller der sig en kamp om, “(...) hvad der bliver anerkendt som legitime kategoriseringer i det sociale” (Bourdieu 2005: 37 in Willig 2011:104. Min understregning). Således kæmpes der i kulturproduktionsfeltet ifølge Willig om retten til at “(...) producere legitime symbolske beskrivelser af virkeligheden” (Willig 2011:104).

### **1.1.2 Kapitaler**

En helt central tese i feltteorien er, at det sociale er struktureret omkring en opposition mellem kulturel og økonomiske kapital. Med økonomisk kapital mener Bourdieu penge eller værdier, der kan veksles til penge. Kulturel kapital vedrører generelt uddannelse, teknisk ekspertise, kunstneriske evner eller evnen til at udtrykke sig (Benson og Neveu 2005:3). Den specifikke form for økonomisk og kulturel kapital er forskellig inden for hvert felt. Willig definerer kapitaler som:

*“De materielle og immaterielle værdier, der anerkendes som ressourcer i et givent felt” (Willig 2011:32).*

Inden for det journalistiske felt kommer økonomisk kapital til udtryk gennem reklameindtægter eller publikums målinger, hvor den feltspecifikke kapital kommer til udtryk gennem anerkendelse, for eksempel ved de journalistiske prisuddelinger som Pulitzer prisen i USA eller Cavlingprisen i Danmark. Modsætningsforhold mellem kulturel og økonomisk kapital illustreres ofte ved at feltet tegnes med to poler: en autonom pol og en heteronom pol. Den heteronome pol repræsenterer den økonomiske kapital, og den autonome pol repræsenterer den kulturelle kapital. Når feltet adlyder sin egen logik, kan vi forstå det som et udtryk for feltets autonomi og dets særegne kulturelle kapital. Når feltet

omvendt er en afspejling af samfundets generelle logikker, handler det overordnet om økonomisk kapital og er altså en afspejling af feltets heteronomi (Willig 2011:109).

Inden for et felt vil der altid være positioner der er *domineret* og positioner der er *dominerende*. Feltet for kulturproduktion, der både indbefatter journalistikken, videnskaben og kunsten indtager en dominerende position i en overordnet samfundskontekst, men er samtidig domineret af magtfeltet (Willig 2011:19). Et felt-perspektiv er nemlig en relationel, hierarkisk model, idet en position kun er en position i relation til andre positioner.

Feltperspektivet handler om at afdække det selvfølgeligelige, om at vise hvordan meget af det vi tager for givet, er naturaliseringer af bagvedliggende interessekampe (Willig 2011:21-22).

Hvorfor nogle positioner er dominerende, og andre er dominerede, og hvad der bestemmer, hvordan positionerne placerer sig i forhold til hinanden, handler om kapitaler. Det er et kernebegreb inden for feltteorien og henviser til, at agenter har forskellige ressourcer til rådighed, og at det sociale overordnet er struktureret efter fordelingen af disse ressourcer. Kapitaler kan være materielle såvel som immaterielle, og kan være forskellige fra felt til felt. Når en kapital bliver specielt anerkendt internt på et felt, kan det forstås som en symbolsk kapital (Willig 2011:106).

Helt overordnet vil en position på et felt udgøres af henholdsvis volumen af kapital og sammensætningen af kapital. Om der er tale om en domineret eller en dominerende position afgøres den samlede volumen af de forskellige kapitaler (Willig 2011:106). Og feltet kan siges at være arenaer for kampe, hvor individer og organisationer kæmper ubevidst og bevidst om at få anerkendt de kapitaler, som de besidder (Benson og Neveu 2005:4).

### **1.1.3 Logikker i det journalistiske felt**

I bogen *Bag Nyhederne* (2011) undersøger Ida Willig de logikker, der gør sig gældende på det journalistiske felt, hvor nogle begivenheder bliver til nyheder, og andre ikke gør, og hvor nogle nyheder anerkendes som gode historier, mens andre ikke gør (Willig 2011). Dette anskueliggøres af "solobarometeret", hvor journalistisk kapital løber op af y-aksen og ressourcer i form af tid løber ud af x-aksen. I toppen af solobarometeret finder vi den klassiske solohistorie, som for eksempel Berlingskes afdækning af hvidvask i Danske Bank,

hvor et medie sætter sin egen dagsorden ved at grave en stor historie op uden for den løbende nyhedsstrøm. For at en historie kan betragtes som en solohistorie, kræves det, at den anerkendes som sådan. Dette sker ved at andre medier citerer den og dermed krediterer den (Willig 2011:178). Nederst i bunden af solobarometeret, hvor der ikke er særlig meget intern prestige knyttet til stoffet eller til journalisterne, der laver dem, finder vi fællesstoffet og de fælleshistorier, der udspringer af den kollektive nyhedsstrøm (Willig 2011:189). Det er altså i højere grad et udtryk for journalistisk autonomi, når journalister producerer egne historier, end når de reproducerer historier fra nyhedsstrømmen, fordi at producere egne historier giver anerkendelse og dermed symbolsk kapital. Da dette speciale interesserer sig for samspillet mellem medier og fonde, og hvad det betyder for journalisternes oplevede autonomi, vil jeg bruge Ida Willigs undersøgelse af værdier, praksis og idealer på det journalistiske felt for at finde ud af, i om fondene muliggør eller begrænser journalisternes mulighed for at leve op til disse.

#### **1.1.4 Kapitaler og det journalistiske felts autonomi**

Det journalistiske felt er kendetegnet ved, at det i højere aftegnes af symbolske kapitaler end af objektive kapitaler (Willig 2011:194). Det journalistiske felt er dog ifølge Bourdieu et felt med relativt lav grad af autonomi, men på trods af dette mener Bourdieu stadig, at man ikke kan forstå, hvad der sker på det journalistiske felt udelukkende ved at kigge på den omgivende verden. For at forstå, hvad der sker på det journalistiske felt er det ikke nok at vide, hvem der finansierer udgivelserne, hvem annoncørerne er, hvor støtten kommer fra osv.

*“Part of what is produced in the world of journalism cannot be understood unless one conceptualizes this microcosm as such and endeavors to understand the effects that the people engaged in this microcosm exert on one another” (Bourdieu 2005:33).*

Bourdieu mener også at for at forstå, hvad der foregår på det journalistiske felt, bliver man nødt til at forstå graden af feltets autonomi og graden af autonomi for den publikation, som journalisten skriver for. Bourdieu opstiller nogle forhold der vedrører dette: I tilfældet med en avis kan graden af autonomi måles ved at se på delen af den indkomst der kommer fra

staten, reklameindtægter osv. For en journalist vil graden af autonomi afhænge af ens position i det journalistiske felt, hvilket bl.a. betyder ens autoritet (Bourdieu 2005:43-44). Jo stærkere en position en agent har, desto stærkere er hans potentiale for at yde indflydelse, og jo stærkere vil denne indflydelse være (Willig 2011:121). Bourdieu opstiller tre forhold der især har betydning for den journalistiske autonomi:

Mediearbejdsmarkedet: Udbud, efterspørgsel og sammensætning af journalistisk arbejdskraft som kommer til udtryk ved de muligheder og vilkår der er for at blive ansat som journalist, er der mange eller få om buddet, hvilke kvalifikationer har de og om det er en branche i vækst eller nedgang (Willig 2011:120).

Mediets position: kommercialiseringsgrad og symbolske position i medieverden som for eksempel vedrører om det er et gammelt eller nyt medie, et medie med overskud eller underskud, om det er et medie der er høj prestige at arbejde på eller om det har lav status i branchen (Willig 2011:120).

Journalistens position: ansættelsesforhold og redaktionelle indplacering. Dette har med at gøre journalistens redaktionelle position, ansvarsområde specialiseringsgrad (jo mere specialiseret desto mere frihed), hvorvidt han er fastansat eller løstansat (Willig 2011:120)

De faktorer som benævnes har alle betydning for det som Willig efter Bourdieu betegner som *redaktionelle kapital*:

*“I hvor høj grad en journalist kan siges at producere autonom information afhænger af hans redaktionelle position, og hvordan han positionerer sig” (Willig 2011:121).*

Man kunne godt forestille sig en situation, hvor fonde kan styrke journalistens redaktionelle kapital for eksempel ved, at der bliver skabt et redaktionelt råderum, hvor journalisten har mere tid til sin historie. Omvendt kunne man også forestille sig at samspillet mellem fonde og medier kan mindske journalistens redaktionelle kapital, hvis fondene stiller krav om at journalisterne skal lave ikke redaktionelt arbejde for at profilere fondene. Hvorvidt det er det ene eller andet eller måske en kombination, der gør sig gældende, vil blive gjort til genstand for en empirisk undersøgelse i analysen.



### **1.1.5 Samspelet med fonde i det journalistiske felt**

Det er Bourdieus tese, at det økonomiske felt har øget sin indflydelse over det journalistiske felt, øget kommercialiseringen og således har gjort det journalistiske felt mindre autonomt (Willig 2011:119). Det er en international tendens, at fonde donerer penge til medier (Benson 2018:1069), og det er et empirisk spørgsmål at svare på, om det så er et udtryk for, at det økonomiske felt øver indflydelse på det journalistiske felt og gør dette mindre autonomt, når fonde donerer penge til danske medier. I den internationale forskningslitteratur er der et stort fokus på autonomi, og hvilke krav fondene stiller til medierne (Ferrucci og Nelson 2019). Det spor følger dette speciale ved at spørge, hvad der kendetegner samspelet mellem medier og fonde i Danmark, og hvad det betyder for journalisternes oplevede autonomi. Som det fremgik ovenfor, kan vi i et feltperspektiv forstå autonomi, som det at feltet adlyder sin egen logik og ikke samfundets generelle logikker (Willig 2011:109). Man kan sætte lighedstegn mellem redaktionelt råderum og autonomi (Willig 2011:126).

## **1.2 Erfaringer fra Udlandet**

Der er endnu ikke nogen, der har undersøgt samspelet mellem medier og fonde i Danmark, men i USA og Storbritannien er en voksende litteratur om emnet ved at tage form. Dette afsnit vil redegøre for nogle af de internationale studier, som dette speciale står på skuldrene af. Det er dog vigtigt at huske på forskelle i nationale kontekster i undersøgelsen af journalistik og journalistisk praksis. Vi kan antage, at journalistikken i vestlige kapitalistiske samfund har meget tilfælles, men vi kan ikke tage for givet, at undersøgelser af journalistisk praksis i USA og England kan oversættes direkte til danske forhold. Hallin og Mancini skitserer i deres bog fra 2004 forskellige idealtypiske mediesystemer og finder at Danmark placerer sig i en demokratisk kooperativ model (Blach-Ørsten & Willig 2016:16), der altså er forskellig fra det mediesystem der ses i USA, hvor meget mange af erfaringerne mellem fonde og medier er gjort. Herunder vil udvalgte hovedpointer fra Hallin og Mancinis mediesystemteori kort blive præsenteret. Der vil blive vendt tilbage til Hallin og Mancinis

pointer i den diskuterende, perspektiverende konklusion, hvor det vil blive diskuteret, hvad de kan bidrage med af indsigter i forhold til dette speciales problemstilling.

Hallin og Mancini opstiller i *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics* tre mediesystemer i den vestlige verden, som adskiller sig empirisk fra hinanden. De tre mediesystemer er:

1. Den liberale model, der tæller USA, England, Irland og Canada
2. Den politisk-pluralistiske model, der tæller landene omkring Middelhavet: Frankrig, Grækenland, Italien, Spanien og Portugal
3. Den demokratisk-korporative model, der tæller de nordiske lande, Tyskland, Holland, Schweiz, Østrig og Belgien (Blach-Ørsten & Willig 2016:16).

De fire dimensioner der adskiller de tre modeller fra hinanden, er:

1. Mediemarkedet, herunder spørgsmål om medieudbud og medieefterspørgsel, altså hvilke medier der findes, og hvordan/hvor langt de når ud i befolkningen, samt den historiske udvikling af massemedier.
2. Politisk parallelisme, der er graden af sammenhæng mellem det politiske system og mediesystemet, eksempelvis hvordan forskellige aviser afspejler forskellige politiske holdninger
3. Professionalisering, hvilket handler om journalistikken og journalistiske roller, herunder normer for eksempelvis uafhængighed eller partiskhed, men også om mere strukturelle forhold som journalisternes organiseringsgrad.
4. Statens rolle, eksempelvis hvorvidt mediemarkedet primært er kommercielt, public service eller en blanding, samt hvordan og i hvor høj grad der er statsstøtte til medierne (Blach-Ørsten & Willig 2016:16).

### 1.2.1 Fonde sætter medierne i et dilemma

På trods af den massive rigdom, som amerikanske fonde besidder, er deres investeringer i nyhedsorganisationer relativt lille. Kun omkring 150 millioner dollars pr. år bliver i øjeblikket investeret af fonde i amerikanske nyhedsorganisationer, men ikke desto mindre er samarbejdet mellem fonde og medier mere almindeligt end nogensinde før (Benson 2018:1069, Ferrucci & Nelson 2019:49), og fonde bliver i en stadigt højere grad foreslået som en måde, hvormed man kan løse den krise, som journalistikken befinder sig i med faldende oplag og annonceindtægter (Benson 2018:1059).

Én form for medietype i USA er dog meget afhængig af fondsstøtte, og det er nonprofit-medier som opstod i midten af 00'erne. Det er en medietype, der har public service som sit fokus. I en amerikansk kontekst refererer nonprofit generelt til en bestemt skattestatus, der tillader organisationer med et civilt formål ikke at betale skat (Benson 2018:1060-1062). Tal viser, at for 60 procent af nonprofit nyhedsorganisationerne afhænger mindst halvdelen af deres indtægt fra fonde (Ferrucci & Nelson 2019: 2034). Historisk har ikke mange nonprofit medier opereret i USA. I 2004 kunne medierne tælles på to hænder, imens der i 2019 var over 200, så antallet af den medietype, der ofte er afhængig af støtte fra fonde, er vokset voldsomt i USA (Ferrucci & Nelson 2019:2046).

De fleste fonde ser ikke sig selv som nogle, der tilbyder en modgift til et presset mediemarked, men snarere kortsigtet startup støtte med den forventning, at nonprofit medierne med tiden vil opnå økonomisk bæredygtighed. Det betyder, at der ikke er stor interesse for fondene i at dække driftsomkostninger for veletablerede medier (Benson 2018:1069). Udover økonomisk bæredygtighed ønsker fondene noget, de kalder "impact", altså at den fondsstøttede aktivitet har gennemslagskraft, og dette leder ofte til at mindre fondsstøttede medier forærer deres indhold til store etablerede medier, der når ud til et bredt publikum (Benson 2018:1071-1072). Problemet er, at det ikke er økonomisk bæredygtigt at give sit indhold væk gratis. Dette medfører et dilemma for medierne og gør medierne skrøbelige over for fondenes luner.

### 1.2.2 De nye annoncører

Journalistikken har i mange år været baseret på en model, hvor den kommercielle del og det redaktionelle indhold er skarpt adskilt. Der er derfor grund til at spørge, hvordan fonde øver indflydelse på de medier, som de støtter, og hvordan de former den journalistiske praksis. Vil journalister behandle fonde på samme måde, som de behandler annoncører: Som en vigtig kilde til indtægt, men som må holdes væk fra de redaktionelle beslutninger? Eller vil forskellene i motivation og tilgang mellem annoncører og fonde føre til en anderledes dynamik mellem fonde og de journalister, som de vælger at støtte? Gennem interviews med 40 journalister ansat i nonprofit medier og ansatte i fonde, der støtter nonprofit journalistik i USA, konkluderer Patrick Ferrucci og Jacob L. Nelson, at fonde influerer journalistik på en lignende måde som annoncører har påvirket journalistikken gennem det 20 århundrede. Med en vigtig undtagelse: Journalister har længe modsat sig indflydelse fra annoncører på redaktionelle beslutninger, mens udefrakommende fondsstøtte ofte er baseret på redaktionel indflydelse:

*“We find evidence of this influence not in the journalism that these foundation-funded newsroom publish so much as in a variety of behind-the-scenes decisions that we argue are equally significant the news production process”*  
(Ferrucci & Nelson 2019:46).

Journalister, der før arbejdede med en klar adskillelse mellem indtægt og redaktion, er nu i en situation, hvor denne grænse mellem forretning og journalistik ikke længere er tydelig, og det kan have langvarig betydning for journalistikkens troværdighed, konkluderer de to forskere:

*“In short: foundations might solve the profession’s immediate financial crisis while exacerbating its long-term credibility crisis”* (Ferrucci og Nelson 2019:47).

### 1.2.3 Fonde stiller krav

Ifølge forskningslitteraturen gennemser fonde sjældent den journalistik, de støtter, før publiceringen, men det betyder ikke, at de ikke påvirker den journalistiske praksis. Flere fonde blandt andre Knight Foundation, som hyppigt støtter journalistik, stiller en række krav, blandt andet om at redaktionerne skal bruge teknologi eller inddrage publikum. Dermed ændrer fondene den måde, journalisterne opfatter deres arbejde, og hvad der skal komme ud af deres journalistik, og i sidste ende ændrer kravene den journalistiske praksis (Ferrucci og Nelson:47-48). Både fonde og journalister er enige om, at fonde øver indflydelse over den journalistiske praksis (Ferrucci & Nelson 2019:51). Ferrucci og Nelson finder, at der især er tre områder hvorpå dette sker: Gennem teknologi-drevne projekter, publikums-inddragende projekter og en udvidelse af daglige arbejde til mere end traditionelle rutiner (Ferrucci & Nelson 2019:50).

#### Ny teknologi

Det har været kendetegnende for samspillet mellem fonde og medier internationalt, at medier, der modtager støtte fra fonde, forventes at bruge specifik ny teknologi. På et tidspunkt fyldte virtual reality meget, men som en journalist i studiet *The new advertisers: How Foundation Funding Impacts Journalism (2019)* påpeger, så er ny teknologi kun ny et lille stykke tid, og det får journalister til at føle, at de halser efter de nyeste tech-trends.

*“If I wanted to make sure I kept foundation funding, I would have to reinvent this place every year or so”* (anonym redaktør in Ferrucci & Nelson 2019:50).

Det er også et problem, at medier kan stå tilbage med teknologi, som de ikke selv har råd til at anvende, når deres støtte fra fonden udløber, og at journalisterne generelt mener, at den nye teknologi ikke gør deres historier bedre (Ferrucci & Nelson 2019:50).

## Inddragelse af publikum

Ferrucci og Nelson finder, at også fonde i høj grad støtter publikumsinddragelse som en måde, hvorpå journalisten er i kontakt med læsererne og giver dem mulighed for at få indflydelse på, hvad journalisten skal skrive om. Fortalere for at inddrage læsere tror måske på, at det at give læserne mere indflydelse på nyhedsproduktionen vil øge tilliden og loyaliteten til nyhederne, men flere respondenter peger i Ferrucci og Nelsopns studie på, at de oplever det modsatte. At det får borgeren til at tvivle på, at journalisterne er professionelle nok til at forstå deres rolle, samt at læserinddragelse nu ikke er så forskellig fra, hvad man sagde for 30 år siden.

*“The difference is now we have these foundations waving money at us, money we need, if we just do this thing or that thing that will engage our public. When money is offered, we listen and don't think for a second, OK, that taking that money and this stuff isn't changing journalism”* (anonym journalist in Ferrucci & Nelson 2019: 51).

## Udvidelse af journalistens rolle

Det sidste tema, der kom ud af Ferrucci og Nelsons studie er, at samarbejdet med fonde pålægger journalisterne nogle opgaver, som ligger ud over den normale journalistrolle. Journalisterne bliver pålagt at skrive om resultaterne af deres arbejde og uddybende skrive til offentligheden om, hvordan organisationen har brugt fondens penge til fondens hjemmeside eller tage med på konferencer og fortælle om, hvad der er kommet ud af støtten fra fondene. Igen anså journalisterne dette som en offeromkostning.

*“I'm a journalist” one said, “this type of stuff basically makes me the foundation's PR man (...)”* (Ferrucci & Nelson 2019:51).

Det synspunkt, at fondene bruger journalisterne til at promovere sig, forekommer hyppigt i Ferrucci og Nelsons studie.

#### **1.2.4 Fondsstøtte leder til nye arbejdsopgaver**

I en tid, hvor annoncer sammen med abonnementsindtægter var mediernes hovedindtægt, blev ingen journalister på velrenommerede medier bedt om at tilgå deres arbejde på en bestemt måde for at for at stille en annoncør tilfreds, men i en tid med støtte fra fonde viser Ferrucci og Nelsons studie, at journalister bliver bedt om at bruge bestemte værktøjer og bestemte tilgange i deres arbejde, fordi det vil hjælpe medierne med at bevare deres fondsstøtte (Ferrucci og Nelson 2019:52). Dette harmonerer med tidligere studier af Scott, Bunce og Wright (2019), som konkluderede, at fonde ikke nødvendigvis influerer de redaktionelle beslutninger, men i højere grad forandrer de journalistiske roller og praksis, primært ved hvad der bliver refereret til som "non-editorial activities" (Scott, Bunce & Wright 2019:2043).

#### **1.2.5 Beskyttelsen af den journalistiske autonomi**

i artiklen *Foundation Funding and the Boundaries of Journalism* (2019) finder Martin Scott, Mel Bunce og Kate Wright, at fondes finansiering af journalistik har en signifikant effekt på det, de beskriver som "the boundary of journalism". Det vil sige:

*"The ways in which journalists understand, value and practice their journalism"* (Scott, Bunce & Wright 2019:2034).

I artiklen fra 2019 stiller forfatterne to spørgsmål: Hvordan tilgår fonde deres forhold til journalister? Og hvad er de vigtigste konsekvenser af dette? (Scott, Bunce & Wright 2019:2035). Som et svar på dette finder de, at interaktionen mellem fonde og journalister fører til en udvidelse af rammerne for den professionelle journalistiske praksis, fordi det fører til flere ikke-redaktionelle opgaver, en øgning i tematisk indhold, og et skift i journalisternes rolleopfattelse. Dette fører til en reduktion i mængden af den redaktionelle produktion og en koncentration af fondsstøtte inden for et relativt lille antal nyhedsorganisationer. Derudover opmuntrer fondene journalisterne til at producere længerevarende, ikke-dagsordensættende nyhedsdækning om emner, der bredt set er justeret efter de mest aktive fondes prioriteter (Scott, Bunce & Wright 2019:2035).

På trods af den akademiske bekymring, der er rejst om, hvorvidt samspillet med fonde begrænser journalisternes autonomi, så finder Scott, Bunce og Wright, at fondene, som de har undersøgt, gør sig umage for at beskytte journalisternes autonomi. De finder, at dette kommer til udtryk i hele ansøgningsprocessen, hvor fondene holder kortene tæt ind til kroppen for at sørge for, at deres ønsker ikke smitter af på, hvad de medier, der ønsker støtte, tilbyder (Scott, Bunce & Wright 2040-2041). Selve processen, der ender med, at et medie får støtte fra en fond, finder Scott, Bunce og Wright kan strække sig over flere år, hvor fondene og medierne nærmer sig hinanden gradvis gennem private telefonopkald, mails og ansigt til ansigt møder (Scott, Bunce & Wright 2019:2041). Scott, Bunce og Wright finder, at den langstrakte proces er en form for 'boundary work', der har til formål at opretholde journalistikkens autoritet ved at opretholde grænsen mellem journalister og ikke-journalister (Scott, Bunce & Wright 2019:2042). De finder, at alle fondene i deres studie hævdede, at de aktivt gennem deres interaktion med medierne forsøgte at undgå at influere den redaktionelle beslutningsproces, og at fondene og medierne i høj grad "identificerer områder af fælles interesser" (Scott, Bunce & Wright 2019:2048).

I studiet var fondene i de fleste tilfælde engagerede i at støtte den journalistiske autoritet, fordi det var i fondenes egen interesse at bevare journalistikkens autoritet.

*"Foundations with instrumentalist objectives often chose to support news organisations with high levels of audience trust and credibility because their content was perceived to be more influential"* (Scott, Bunce & Wright 2019: 2042).

Som et resultat af dette vil det være kontraproduktivt for medierne at gå på kompromis - eller blive opfattet som at gå på kompromis - med deres redaktionelle autonomi, fordi det vil underminere deres autoritet, som fondene regner med for at nå deres mål (Scott, Bunce & Wright 2019:2042). Scott, Bunce og Wright finder også, at når fondene bliver opfattet som, at de bevarer mediernes redaktionelle autonomi beskytter de også sig selv mod "flak from critics of philanthro-journalism, who might accuse foundations of tainting journalistic objectivity" (Scott, Bunce & Wright 2019:2042).



### 1.2.6 Sådan påvirker fondene journalistikken

Scott, Bunce og Wright understreger, at fonde støtter en lang række vigtig international journalistik, som ellers ikke ville eksistere. I deres studie argumenterer de for, at fondsstøtte i sin nuværende form har tre direkte konsekvenser for den internationale non-profit journalistik:

1. Den udvider rammerne for praksissen af professionel journalistik ved at inkludere nye ikke-redaktionelle aktiviteter.
2. Den får journalisterne til at indtage en mere resultatorienteret rolle-opfattelse.
3. Støtte fra fonde skaber en tematisering af journalistikken.

Dette får medierne til at ansætte flere ikke-journalister, lave journalistik der skaber 'more bang for less buck'. Scott, Bunce og Wright finder, at konsekvenserne af fondsstøttet journalistik rækker ud over journalistisk autonomi. I stedet indikerer deres forskning, at det er selve grænserne for journalistikken, der er mest påvirket af fondene:

*"This includes the values and role perceptions of journalist (the news-advocacy boundary) and the boundaries of what constitutes professional journalistic practice"* (Scott, Bunce & Wright 2019:2050).

Scott, Bunce og Wright viser, at de mest signifikante ændringer i journalistikken ikke stammer fra fondenes forsøg på blande sig direkte i mediernes redaktionelle beslutninger eller fra fondenes politiske dagsorden, som ofte hævdedet (Brown 2010; Bunce 2016 & Schriffin 2017). Scott, Bunce og Wright viser, at det ironisk nok er fondenes forsøg på at beskytte den journalistiske autonomi, der er et af hovedmåderne, hvor fondene kan forme journalistikken (Scott, Bunce & Wright 2019:2050). Scott, Bunce og Wright mener, at man bør skelne mellem en bekymring for journalistisk autonomi og "en beskyttelse af autonomi" som en performativ form for *boundary work*. Studiet viser, at effekterne af dette *boundary work* finder sted gradvist enten gennem ændringer i de redaktionelle strategier og ændring i rolle-opfattelse inden for det individuelle *newsroom* og at det ofte accelereres af ændringer i personalesammensætningen. Endeligt viser Scott, Bunce og Wright, at det journalistiske

*boundary-work* ikke i sagens natur er antagonistisk, fordi processerne, hvor medierne og fondene bliver enige om støtte, involverer det som en journalist i studiet kalder “identifying areas of mutual interest, rather than a contest over autonomy” (Scott, Bunce & Wright 2019:2050).

### **1.2.7 Studier finder at fonde blander sig**

I første del af teoriafsnittet blev det forklaret, at vi i et feltperspektiv kan forstå autonomi, som når feltet adlyder sin egen logik (Willig 2011:109). I diskussionen af, hvad fonde betyder for den journalistiske autonomi bruger Scott, Bunce og Wright Graham Murdock's skelnen mellem *allokativ autonomi* og *operationel autonomi*. *Allokativ autonomi* er evnen til at bestemme ressource-allokation indenfor en nyhedsorganisation såvel som det overordnede mål, hvor *operationel autonomi* refererer til nyhedsprofessionelles kontrol over dag til dag produktion (Murdock 1983:118 in Scott, Bunce og Wright 2019:2036). I en dansk kontekst kan man forestille sig, at fonde både kan yde indflydelse på ressource-allokationen og dermed den allokativ autonomi ved eksempelvis at kræve at medierne selv afsætter penge til dækning af et bestemt område som betingelse for donationer. Dette er dog et tænkt eksempel, og en empirisk analyse må vise, om man kan sige, at fondene påvirker danske mediers allokativ og operationelle autonomi.

Internationalt viser flere studier, at fonde kan få medierne til at gå på kompromis med deres operationelle autonomi. Scott, Bunce og Wright fremhæver flere studier, der viser at fonde tilsyneladende blander sig direkte i modtagermediets redaktionelle beslutninger. Deriblandt Anya Schiffrin's studie *Same Beds, Different Dreams? Charitable Foundations and Newsroom Independence in the Global South*<sup>1</sup> (2017), hvor det fremgår, at fondene gennem artikelforslag eller kritik prøvede at påvirke mediets beslutninger.

*“Grantees told us of donors calling up and suggested a story idea or even criticizing a story they had published”* (Schiffrin 2017:19 in Scott, Bunce og Wright 2019:2036).

---

<sup>1</sup> Dette studie er ikke peer reviewed

På lignende vis fortæller journalister i et andet studie, at de er bekymrede for, at deres støtte ikke fortsætter, hvis fondene ikke kan lide deres journalistik (Ntibinyane 2018:80 in Scott, Bunce og Wright 2019: 2036). Schiffrin konkluderer at fonde udgør en trussel mod nyhedsjournalistikkens uafhængighed:

*“Donor funded journalism presents real conflicts of interest such as editorial bias, influence by donors and selfediting by reporters attempting to please donors. These impediments to objective reporting...pose a threat to news independence”* (Schiffirin 2017:30 in Scott, Bunce og Wright 2019: 2036).

På trods af den bekymring der er rejst om, at fonde begrænser journalisters autonomi, så anerkender disse studier også, at redaktionel indblanding fra fonde er relativt usædvanligt.

Det mest af den eksisterende forskning om fondsstøttet journalistik har fokuseret på, hvad støtten fra fonde betyder for journalisters autonomi. Ifølge Brown (2010) er der grund til at være optimistisk, fordi fondsstøttet journalistik kan hjælpe med at bevare og endda udvikle journalisters operationelle autonomi ved “reducing the likelihood of pressure from an owner or advertiser... Giving reporters more time to work on a story.. freeing them too pursue less-popular topics” (Brown 2010:890 in Scott, Bunce og Wright 2019:2036).

### **1.2.8 Impact orientering**

Mange af de mest aktive fonde kræver, at “impacten” af deres støtte bliver dokumenteret, for eksempel om det ændrer adfærd eller den offentlige mening (Scott, Bunce & Wright 2019: 2036). Diskussionen af disse krav hæfter sig ofte ved, hvordan dette indskrænker den operationelle autonomi. For eksempel er det blevet fremført, at ved at fondene opmuntrer journalisterne til at indgå i et tættere og mere symbiotisk forhold med en speciel målgruppe, kan kravet om impact ultimativt ende med at begrænse sfæren af legitim kritik, som journalisterne kan udøve, fordi de ikke ønsker at fornærme de aktører, som de håber at influere (Scott, Bunce & Wright 2019:2037).

Fondene ønske om, at journalistikken ikke kun skal skabe outcome, men også impact, finder Scott, Bunce og Wright, skubber til rammerne for journalistikken over i mod “civic advocacy

journalism". Denne form for journalistik bruger nyhedsjournalistik som et redskab til social forandring og til at skabe opmærksomhed og påvirkning af den offentlige mening og/eller af den politiske debat (Scott, Bunce & Wright 2019:2043).

## 2. Analysestrategi

I afsnit 1 gennemgik jeg det teoretiske udgangspunkt for min undersøgelse. I dette afsnit vil jeg forklare min analysestrategi, og hvordan jeg har operationaliseret teorien for at kunne undersøge samspillet mellem medier og fonde i Danmark.

### 2.1 Empiriindsamling

Danmarks statistik har siden 2016 målt på, hvor mange penge private fonde hvert år donerer til danske medier. I 2016 blev der givet fem millioner kroner fra fonde til medier i Danmark. I 2017 var det to millioner kroner og i 2018 var blev der bevilliget 17 millioner kroner fra fonde til medier i Danmark (Danmarks statistik 2020).

Danmarks Statistik opgør deres statistik på baggrund af et spørgeskema, som de sender ud til alle landets fonde. Heri definerer de "medie" som:

"Radio, tv (uanset transmissionsform) og skrevne medier (fx tidsskrifter, dagblade, ugeaviser mm. webbaserede såvel som trykte). Medier kan være lokale, regionale eller landsdækkende og være ikke-kommercielle såvel som kommercielle samt med eller uden public serviceforpligtelser"<sup>2</sup>.

Danmarks Statistik har et generelt princip om, at data på de enkelte enheder er fortrolige. Det har derfor ikke været muligt at bruge Danmarks Statistik til at finde ud af, hvilke fonde der har doneret penge til hvilke medier. Kun den overordnede ramme, som viser, at der er en interesse fra fonde i at donere penge til medier i Danmark.

For at kunne undersøge samspillet mellem fonde og medier i Danmark og hvilken betydning dette har for journalisternes oplevede autonomi, er det nødvendigt at vide, hvilke medier i Danmark der har modtaget donationer fra fonde.

---

<sup>2</sup> Denne definition fremgår ikke af DST, men er blevet sendt til mig pr. mail af den person, som er ansvarlig for opgørelsen.

Da der endnu ikke er offentliggjort nogen undersøgelse af samspillet mellem medier og fonde i Danmark, har det været nødvendigt at finde en systematisk måde at finde frem til, hvilke medier der har modtaget penge fra fonde. Jeg valgte derfor at kontakte samtlige medlemmer af Danske Medier plus Aller, Egmont, DR og Tv2. I alt er 235 medier kontaktet (for overblik se bilag 1). Enkelte medier blandt Danske Mediers medlemmer har det ikke været muligt at kontakte, disse er markeret med rødt i det samlede overblik, som fremgår bilag 1. Danske Mediers medlemmer er ikke et helt perfekt udgangspunkt for videre undersøgelse, da der kan være andre medier, som ikke er medlem af Danske Medier, men som har erfaringer med at samarbejde med fonde. Men at tage udgangspunkt i Danske Mediers medlemsliste gav et meget bredt udgangspunkt for en videre undersøgelse, uden at mine personlige præferencer for medier kom i spil. Emailadressen til diverse medier blev identificeret gennem mediets hjemmeside, og via mail blev medierne kontaktet med en lille forklaring om baggrunden for specialet og ét spørgsmål, som lød:

*"Da jeg skriver speciale i journalistik, er jeg interesseret i at høre om XX (medie) har modtaget penge fra fonde til aktiviteter, hvor journalister er ansat".*

Jeg overvejede at formulere spørgsmålet som en del af en survey, hvor jeg kunne stille flere spørgsmål, blandt andet om mediet har overvejet at samarbejde med en fond og indsamle deres begrundelse for, og hvorfor de så har valgt ikke at gøre det alligevel. Men mediefolk er travle, og derfor blev valget at gøre mailen så let som overhovedet muligt at svare på. Af samme grund spurgte jeg ikke ind til en bestemt tidsramme.

De fleste svar var helt entydige, andre gav udtryk for en tvivl som for eksempel i svaret:

*"I den tid jeg har været her, har vi ikke samarbejdet med fonde",*

eller

*"Vi samarbejder ikke med fonde, men om vi har gjort det engang ved jeg ikke, for nu har vi fået nye ejere, og det er kun mig og tre andre journalister, der er ansat".*

Derfor kan man ikke være helt sikker på, at mediet ikke har erfaringer med at samarbejde med fonde. Omvendt må man regne med, at den person i en medieorganisation, der

besvarer denne slags henvendelser, har en solid viden om mediet. I andre svar har jeg kunnet læse, at personer, der har været i tvivl, har spurgt deres kollegaer. Hvis jeg har været usikker på entydigheden af svaret, har jeg ringet personen bag mailen op.

Udover et bredt udsnit af danske medier kontaktede jeg også formanden for DJ's freelancegruppe og et par udvalgte freelancere for at undersøge om, der er en tendens til at fonde støtter dansk journalistik på den måde. Disse fremgår også af bilag 1.

### 2.1.1 Entydige svar

Ud af de 235 medier, som blev kontaktet, svarede 152. Langt de fleste svar var lette at kategorisere, men der var også gråzoner.

I henvendelsen til mediet er der specifikt spurgt ind til aktiviteter, hvor *journalister* er ansat. Udfordringen i forbindelse med det spørgsmål er, at journalister kan være ansat på mange forskellige måder, blandt andet til at lave kommunikation. Jeg forsøgte at imødegå denne problematik ved at skrive til medlemmer af Danske Medier, idet:

*“Danske Medier kæmper for de journalistisk redigerede medier, det frie ord, den frie uafhængige presse og sunde rammevilkår for mediebranchen”* (Danske Medier 2020).

Men medlemmer af Danske Medier har også journalister ansat til at lave kommunikation og disse samarbejder også med fonde. Et eksempel på denne gråzone er DMI og DTU, som begge er medlemmer af Danske Medier, og som er involveret i projekter med fonde. Her er journalister også ansat for eksempel til at skrive artikler. Disse journalister er i undersøgelsen fravalgt, fordi de ikke arbejder på et uafhængigt medie.

## 2.2 Caseudvælgelse

Ud af de 152 medier, der svarede på min henvendelse, var der ti medier, der svarede positivt tilbage. Disse medier er Altinget, Folkeskolen, Haveselskabet, Aars Avis, Dansk Vandrelaug, Science Report, Danwatch, Fundats og Dagbladet Information.

Altinget har fået ad flere omgange fået støtte til udvikling af journalistiske produkter, blandt andet en civilsamfundsportal og en månedlig podcast. Mediet har modtaget støtte fra Tuborgfondet og Realdania.

Folkeskolen har modtaget midler fra Lærerstandens Brandforsikringsforening til et projekt der løb over tre år. Projektet blev afsluttet i sommer og der blev givet 3,4 millioner kroner til det.

Aars Avis har ikke direkte modtaget penge fra en fond, men foreningen Aars på Nettet har søgt om og fået bevilget et beløb (ca. 200.000 kr.) hos Jutlander Banks fond til oprettelse af en portal på nettet. Portalen har navnet Aars.dk. Herefter har man bedt Aars Avis om at drive og levere journalistik til portalen. Samtidig droppede Aars Avis sin egen netportal.

Haveselskabet har lavet et større projekt, hvor en skrivende journalist var ansat sammen med projektlederen til et projekt om intelligent brug af regnvand. De havde forskellige freelancere ind over skrivearbejdet.

Dansk Vandrelaug har et projekt der hedder På Toppen, som er støttet af Nordeafonden. Nogle af midlerne har de brugt på journalistisk bistand.

Science Report har ikke modtaget støtte fra fonde, men de har erfaringer med at søge om fondsstøtte.

Fundats: Har modtaget i alt 125.000 fra fem forskellige fonde til at lave en forundersøgelse. Forundersøgelsen skulle kaste lys over, om der var grundlag for at lave et mediet.

Dagbladet Information har igennem en årrække modtaget penge fra Lundbeckfonden til at lave ph.d. cup i samarbejde med DR. Bevillingen fra Lundbeckfonden var på i alt 3,5 millioner kroner, hvoraf de 2,4 gik til Dagbladet Information. Derudover har Dagbladet Information modtaget penge til en række andre projekter fra forskellige fonde.

Danwatch har modtaget penge fra en lang række internationale og danske fonde deriblandt Journalismfund, Google DNI, Changing Markets Foundation, Jyllands Postens fond, Oda og Hans Svenningsens Fond, Maj Fonden, Græsrodsfonden og Grundejernes Investeringsfond.



### **2.2.1 Fravalg af cases**

Hvor Altinget, Dagbladet Information, Danwatch, Folkeskolen, Science Report, Fundats og Aarsavis er medier, er Haveselskabet og Dansk Vandrelaug snarere organisationer med et bestemt formål. Det er også karakteristisk ved Haveselskabet og Dansk Vandrelaugs samspil med fonde, at de har hyret freelancere til at løse en journalistisk eller måske endda en kommunikativ opgave, hvor de øvrige medier i højere grad har haft fastansat arbejdskraft som har oplevet samspillet med fondene gennem længere tid. Derudover er der forskel på være journalist på et medie, der ikke er uafhængigt, og at arbejde på et medie, der opfatter sig selv som uafhængigt.

Det stod klart efter tilbagemeldingerne fra Science Report og Aarsavis, at deres erfaringer med fonde er relativt begrænsede. Der blev derfor lavet et telefoninterview med redaktørerne fra begge medier for at klargøre, hvordan mediernes erfaringer med fonde konkret er. Science Report har kun erfaring med at søge om fondsstøtte og ingen erfaring med at modtage donationer fra fonde til journalistik. Mediet er derfor fravalgt i den videre analyse. Aarsavis' erfaring med fonde begrænser sig til en ret praktisk foranstaltning med at få en ny hjemmeside. Journalisterne på Aarsavis skriver stadig hovedsageligt til printavisen og oplyser chefredaktøren, og hjemmesiden har ikke ændret på nogle af de forhold, som journalisterne på avisen har. Derfor vil Aarsavis relation til Jutlandia Banks Fond heller ikke blive genstand for videre undersøgelse. Mediet Fundats skabte jeg på grund af en fejl først meget sent kontakt til. Derfor medvirker de ikke i undersøgelsen, men jeg har talt til baggrund med mediets ansvarshavende redaktør.

#### **Erfaringer med danske fonde er fokus**

Da dette speciale drejer sig om både medier og fonde, ville det give mening at interviewe fondene om deres syn på relationen til medierne. Tuborgfondet, Realdania, Lærerstandens Brandforsikrings forening og Lundbeckfonden er alle blevet inviteret til at bidrage til specialet, men det har kun været muligt for Lundbeckfonden at stille op til et decideret interview. Jeg har talt til baggrund med Nanna Callisen Bang, programansvarlig hos Tuborgfondet, men fonden ønskede ikke at stille op til et egentligt interview.

En række danske medier har de sidste par år modtaget penge fra Googles innovationsfond. Heriblandt Zetland, Jysk-fynske medier og Mandag Morgen (Andreasen 2019). Jeg har især interesseret mig især for samspillet mellem danske fonde og danske medier. Samspillet mellem Googles fond og danske medier kunne være et helt studie i sig selv. Jeg har derfor ikke undersøgt samspillet mellem medier og fonde, hvor mediet eneste erfaring med fondsstøtte er Googles innovationsfond. Både Information, Danwatch og Altinget har dog erfaringer med at få støtte fra Googles fond. Jeg har derfor kunnet afsøge, om der gemte sig nogle interessante perspektiver i disse erfaringer.

### **2.2.2 Udvalgelse af interviewpersoner**

For at kunne besvare, hvordan samspillet mellem fonde og danske medier er, samt hvilken betydning dette samspil har for journalisternes oplevede autonomi, er det nødvendigt at interviewe personer, som både ved noget konkret om det enkelte medies samspil med fonde, og journalister, som arbejder på de fondsstøttede projekter. Interviewpersonerne er fundet ved at rette henvendelse til enkelte medier, som svarede bekræftende tilbage på min første mail. De udvalgte interviewpersoner er som følger:

#### **Dagbladet Information**

Stine Carsten Kendal, administrerende direktør på Dagbladet Information. Har været med til at udvikle avisens fundraisingstrategi og har det overordnede ansvar for den kommercielle del af Dagbladet Informations Forretning, hvor arbejdet med fondene hører under.

Louise Schou Drivsholm, journalist på Dagbladet Information, hvor hun har været inddraget i nogle af de projekter, som fondene har støttet.

#### **Fagbladet Folkeskolen**

Hanne Birgitte Jørgensen, chefredaktør på Fagbladet Folkeskolen, har været initiativtager til at søge fondsstøtte til fagbladet.

Maria Becher Trier, journalist på Fagbladet Folkeskolen.

Sebastian Bjerril, journalist på Fagbladet Folkeskolen.

Andreas Brøns Riise, journalist på Fagbladet Folkeskolen.

### **Altinget**

Kristoffer Hequet, projektchef, har ansvaret for at søge fonde og står for afrapporteringen også.

Martin Olsen, ansat i Altingets projektafdeling til blandt andet at tage sig af fonds-relaterede opgaver

Carsten Terp Beck-Nilsson, skrivende redaktør på civilsamfunds portalen, der er startet som et fondsstøttet projekt.

Caroline Tranberg, journalist på Altingets medie til unge "Spektrum" som i øjeblikket søger fondsmidler.

### **Danwatch**

Jesper Nymark, direktør, har erfaring med at søge fonde og har ansvaret for mediets eksterne samarbejder.

Charlotte Aagaard, journalist, har lavet flere former for journalistik med fondsstøtte.

## **2.3 Kvalitativ metode**

Det kræver en kvalitativ metode at svare på, hvordan samspillet mellem medier og fonde er, og hvordan journalisterne oplever deres autonomi. Derfor bliver interviewet brugt som dataindsamlingsmetode i det:

*"Interviews kan opnå indsigt i menneskers viden om, holdning til eller opfattelse af et emne"*  
(Rimestad og Gravengaard 2014:90).

Rimestad og Gravengaard skelner mellem to hovedkategorier af forskningsinterviews: Interview om fakta og interview om "livsverden". Begge tilgange er brugt som metode i

specialet. Livsverdensinterviews er et begreb, som kan tilskrives den norske professor i psykologi Steinar Kvale, og som handler om at få adgang til en informants syn på verden. Kvale definerer livsverdensinterview som

*“et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener”*  
(Kvale 1997:97).

Ordet livsverdensinterviews har en klang af at være et interview, der går meget dybt og tæt på interviewpersonen, men interviewet i dette speciale har ikke som ambition at forstå den private livsverden. Derfor er der tale om et teoretisk styret interview om informantens viden og opfattelse og holdning til samspillet med fonde. Interviewet med informanterne for medierne har både til hensigt at indsamle viden om, hvad der karakteriserer samspillet med fondene, men også viden om, hvad dette betyder for journalisterne oplevede autonomi. Det er beskrevet i metodelitteraturen, hvordan man kan øge variationen over tid eller over rum eller begge dele for at styrke sin undersøgelse (Hopmann 2014:45). Ved at tale med flere forskellige ansatte på de fire medier skabes der en variation over rum.

### **2.3.1 Interviewguide**

Interviewene er struktureret som et semi-struktureret interview, hvor grundspørgsmålene er ens, så resultaterne kan anvendes og sammenlignes. Det semistrukturerede interview tillader, at man stiller uddybende spørgsmål og dermed afviger fra rækkefølgen eller indholdet i interviewguiden (Rimestad og Gravengaard 2014:91-92).

Interviewet med fondene skal undersøge, hvordan samspillet mellem fondene og medierne foregår og finde ud af, hvilke krav og præmisser fondene støtter medierne på. Derudover er det også ønskværdigt i denne undersøgelse at opnå konkret information om samspillet mellem medierne og fondene.

Interviewet med journalisterne har et todelt formål. Dels skal det klargøre, hvordan medierne oplever samspillet med fonde, men også undersøge i hvilken udstrækning journalisterne oplever, at samspillet med fondene har indflydelse på deres autonomi. I

teoriafsnittet så vi, at det afhænger af journalistens redaktionelle position i hvor høj grad, journalisten kan siges at være i stand til at producere autonom information, og hvordan journalisten positionerer sig i det journalistiske felt (Willig 2011:120-121). Derudover har mediets position og mediarbejdsmarkedet betydning for journalistens autonomi (Ibid.) Samtidig kan vi i et feltperspektiv forstå autonomi, som når journalisten adlyder feltets logik frem for fx samfundets generelle logikker (Willig 2011:109). Alle disse forhold er operationaliseret i interviewguiden, sådan at empiri og teori kan knyttes tæt sammen, og det bliver muligt at analysere på data. Interviewguiden er vedlagt som bilag 2.

Den store styrke ved kvalitative interviews er, at det resulterer i længere og mere fortællende svar med flere detaljer, begrundelser og nuancer. Det giver mulighed for, at man kan få mere viden om den kontekst, som informanten befinder sig i, og informanten er ikke begrænset af standardiserede svarmuligheder som ved et spørgeskema (Rimestad og Gravengaard 2014:95). Rimestad og Gravengaard understreger, at kvalitative interviews er "et fælles produkt som interviewer og informant sammen skaber. For uanset hvor åbent og neutralt man spørger og lytter, vil der altid foregå en fortolkning i interviewsituationen... I modsætning til observationsstudier giver kvalitative interviews ikke adgang til virkeligheden eller et andet menneskes liv, men til repræsentationer af eller narrativer om dem; nemlig til informantens egne forståelser af sig selv og deres virkelighed, deres selvfortælling" (Rimestad og Gravengaard 2014:96).

### **2.3.2 Interviewets udførelse**

Interviewguiden havde til formål at operationalisere teorien, så empirien kunne frembringe nogle svar, der kunne analyseres i lyset af denne teori. Alle interviews startede med en briefing, hvor interviewpersonen i brede træk fik fortalt, hvad interviewet ville gå ud på. For journalister og redaktører havde interviewet både til formål at belyse, hvordan interviewpersonerne oplevede samspillet mellem fondene og mediet, og hvordan de oplevede deres egen autonomi i dette samspil. Ifølge Bourdieu afhænger journalistens autonomi blandt andet af dennes redaktionelle position. Efter briefing blev alle journalister og redaktører derfor spurgt om deres redaktionelle indplacering. De blev bedt om at starte med at fortælle lidt om sig selv, om de er fastansat eller løstansat, og om de

har et særligt stofområde eller ansvarsområde. Herefter fulgte en række spørgsmål, som havde til hensigt at afdække, hvordan journalisterne og redaktørerne oplevede samspillet med fondene. Her gik spørgsmålene blandt andet på, om de kunne huske en situation, hvor samspillet med fondene havde spillet en rolle. Dette spørgsmål blev stillet for at få indsigt i særlige situationer, som interviewpersonen havde bidt mærke i, og på den måde forstå hvordan interviewpersonen oplevede samspillet med fonden. Derudover blev der også spurgt ind til, om der var noget, der forandrede sig med fondsstøtten.

Et andet område, der ifølge Bourdieu har betydning for journalistens autonomi, er mediarbejdsmarkedet. For at undersøge, hvilken indflydelse fondsstøtten eventuelt havde på dette parameter, blev alle journalister og redaktører spurgt, om de anså den fondsstøtte, som mediet har fået, for at være afgørende for deres ansættelse.

Et tredje område, der ifølge Bourdieu har betydning for journalistens autonomi, er mediets position. For at afdække dette område blev interviewpersonerne spurgt om, hvad der kendetegner det medie, som de er ansat på, og hvorvidt dette kan siges at være et kritisk og uafhængigt medie.

Et centralt spørgsmål at få besvaret i forhold til autonomi er, om fondsstøtte muliggør eller begrænser journalisternes muligheder for at opnå anerkendelse i det journalistiske felt. Fra feltteorien ved vi, at en journalist opnår anerkendelse og agerer autonomt, når denne adlyder feltets særlige logikker i stedet for samfundets generelle logikker (Willig 2011:109). Tid er en vigtig ressource inden for journalistikken og er i høj grad en faktor, der kan muliggøre eller begrænse journalisternes muligheder for at adlyde feltets logikker. Derfor blev alle journalister og redaktører spurgt, om de vurderede, at fondsstøtten havde givet dem mere tid til deres journalistiske arbejde.

Interviewguiden var også struktureret omkring de internationale erfaringer med fondsstøtte for at vurdere, om samspillet mellem medier og fonde i Danmark ligner dem, som gør sig gældende i USA. Her finder forskere, at fonde især kræver af medier, at de implementerer ny teknologi, og at de inddrager publikum. Derudover har fondsstøtten den virkning, at journalister får ikke-redaktionelle opgaver, som bl.a. går ud på at promovere fondene

(Ferrucci og Nelson 2019:50). Derfor er der også spurgt om disse forhold i interviewet med de danske journalister.

Journalistisk praksis indbefatter en række indforståede rygmarvskriterier og for-forståelser, hvoraf nogle er eksplicitte og en del af den journalistiske praksis, imens andre for-forståelser er implicitte. I et feltperspektiv er doxa det, vi tager for givet, mens ortodoxi og heterodoxi er de enigheder og uenigheder, som vi kan italesætte og diskutere (Willig 2011:66). I forhold til at finde ud af om fondsstøtten har den virkning, at journalisterne i højere eller mindre grad adlyder feltets logikker, er det nødvendigt at slå fast, hvilke logikker journalisterne anser for at herske på feltet, og dermed også hvilke doxaer, ortodoxier og heterodoxier, der gør sig gældende. For at kaste lys over dette er der i interviewene blevet spurgt ind til, hvad journalisterne synes om den journalistik, de har produceret under fondsstøtten, hvad der har kendetegnet denne journalistik, og om der er noget, der har været anderledes, i forhold til før mediet fik støtten.

Redaktører og journalister fik stillet nogenlunde de samme spørgsmål med den undtagelse, at de redaktører, som har haft den direkte kontakt til fondene, er blevet spurgt om, hvordan dette er foregået. Erfaringer fra USA viser, at kontakten mellem medier og fonde strækker sig over flere år, og at dette har som formål at opretholde den journalistiske autoritet og bibeholde adskillelsen mellem journalister og ikke-journalister (Scott, Bunce & Wright 2019:2042). For at undersøge om et lignende samspil gjorde sig gældende i de undersøgte medier, blev redaktørerne spurgt om i detaljer, hvordan de havde tilgået fondene i ansøgningsprocessen, og da fondsstøtten var faldet på plads.

Et studie over samspillet mellem medier og fonde kalder fonde for "The new advertisers" (Ferrucci og Nelson 2019). Heraf fremgår det, hvordan den mur, der adskiller de redaktionelle beslutninger fra de kommercielle, endnu ikke har materialiseret sig, når det kommer til fondsstøtte. Der blev derfor i interviewene spurgt om, hvordan mediernes samspil med fonde er anderledes end det samspil, de har med annoncører.

Det er kun lykkedes at få et rigtigt interview med én repræsentant for en fond.

Forskningsdirektør Jan Egebjerg fra Lundbeckfonden blev spurgt om nogle andre spørgsmål

end medierne, idet det jo ikke var formålet at finde ud af, hvordan Lundbeckfondens autonomi blev påvirket, men snarere at afdække hvilken bevæggrund fonden har for at støtte medier, og hvilke processer fondene har for at give støtte. Spørgsmålet om samspillet mellem medier og fonde går jo begge veje, så derfor var det også relevant at spørge Lundbeckfonden, om der er en bestemt form for journalistik, som Lundbeck er særligt interesserede i at støtte, og om fonden stiller nogle særlige krav til de medier, som de støtter.

Min strategi i forhold til at lave interviewene var at gøre det så nemt som muligt for interviewpersonerne at medvirke i min undersøgelse. Jeg lod det derfor være op til dem at afgøre, om de havde ville interviewes over telefonen eller ved et fysisk møde. Det resulterede i at cirka halvdelen af interviewpersonerne er blevet interviewet over telefonen, mens jeg har haft et fysisk møde med den anden halvdel.

Jeg har transskriberet alle interviews, som jeg citerer i specialet. Disse er vedlagt som bilag. Interviewpersonerne har fået lov til at se deres citater og har imødekommet deres ønsker om præciseringer og rettelser, fordi disse var rimelige og bidrog til en bedre forståelse af deres synspunkter. Derfor varierer de citater, der findes i specialet, på ubetydelige punkter også fra de citater, der findes i transskriberingerne. Jeg har ikke transskriberet fuldstændigt ordret, men formuleret talesproget om til skriftsprog.



## 3. Analyse

I dette afsnit vil jeg inddrage Bourdieus teori om felter og autonomi og sammenholde disse med de empiriske erfaringer fra interviews med repræsentanter fra de forskellige danske medier, som har modtaget støtte fra fonde. Analysen er todelt. Første del af analysen vil dreje sig om, hvad der karakteriserer samspillet mellem fonde og medier i Danmark. Anden del af analysen vil dreje sig om, hvilken betydning samspillet mellem medier og fonde har for journalisternes autonomi, og hvordan man i et feltperspektiv kan forstå dette. Undervejs vil jeg sammenholde dette speciales empiriske fund med den internationale litteratur for at finde, hvilke forskelle og ligheder der er mellem den danske fondsstøtte i forhold til den, der ses i USA.

### 3.1 Analysedel 1

Fire nyhedsmedier ud af 152 medier har indgående erfaring med at få penge fra danske fonde. Dermed er der først og fremmest at sige om samspillet mellem medier og fonde i Danmark, at det er relativt begrænset. Altinget, Dagbladet Information, fagbladet Folkeskolen og Danwatch er alle kendetegnet ved at være nichemedier, der dækker et eller flere områder grundigt.

Altinget er et politisk nichemedie, der er bygget omkring en række portaler, der følger den ministerielle struktur. Derudover har de mediet for unge, Spektrum samt Civilsamfundets Videnscenter og portalen for civilsamfund, som altså er den portal der er startet med hjælp fra fonde. Dagbladet Information er en avis, der udkommer seks dage om ugen og især prioriterer stof inden- og udenrigspolitik, uddannelse, kultur m.m. Folkeskolen er et medie målrettet undervisere, der har til hensigt at "give læserne nyheder, baggrund og perspektiv, så de selv kan tage stilling til forhold om undervisning, læring og arbejde i folkeskolen". 65 procent af fagbladet Folkeskolen er ejet af Danmarks Lærerforening, men fagbladet har gennem en kongreserklæring fra 1993 frihedsbrev, der gør mediet redaktionelt uafhængigt, ligesom det også får produktionsstøtte, der viser, at det også officielt anerkendes som et

uafhængigt medie. Danwatch er et medie, der især laver undersøgende journalistik i krydsfeltet mellem udenrigs-, erhvervs- og udviklingsjournalistik. Mediet har også indtjening ved at lave undersøgelser for NGO'er og organisationer samt ved at undervise. Danwatch adskiller sig fra de andre medier ved primært at have modtaget støtte fra internationale fonde.

I USA kan man se en tendens til at fonde især er interesserede i at støtte teknologidrevne projekter (Scott, Bunce & Wright. 2019:50). Ingen af de interviewede fonde i dette speciale har oplevet, at fondene stiller særlige krav om at medierne skal anvende teknologi til gengæld for økonomisk støtte.

Det gør sig gældende for de fonde, der har støttet dansk journalistik, at man kan sige, at ingen af fondene har til formål at støtte journalistik for journalistikkens skyld. Forstået på den måde at fondene alle har hvert sit formål, der ikke handler om at udvikle den danske journalistik. Journalistikken bliver snarere set som et muligt middel til at opnå fondens formål, som det for eksempel var tilfældet, da Tuborgfondet besluttede at støtte Altinget i at lave journalistik om civilsamfundet. Når danske fonde ikke direkte har til formål at støtte journalistik, betyder det, at medierne må finde en 'bagdør', når de skal tilgå danske fonde. For redaktør ved Altinget, Carsten Terp Beck-Nilsson, kan det blive lidt en strid om ord, når man skal diskutere, om fondene støtter journalistik

*“For Tuborgfondet er det vigtigt, at det de støtter lever op til deres fundats, og der står ikke i deres fundats, at de kan støtte journalistik, men de kan støtte kapacitetsopbygning af civilsamfundet, så det er nok det, som de har gjort, men journalistik kan være et middel til at kapacitetsopbygge, så begge dele kan være rigtigt. I min optik har de også støttet journalistik, men det har ikke været sådan, at vi har sagt, at vi har et journalistisk produkt, støt det. Vi har sagt, at vi gerne vil lave et videnscenter, der opkvalificerer civilsamfundet, og journalistik er måden, vi gør det på” (Redaktør, Altinget).*

Der findes over 9.000 private fonde eller fondslignende foreninger i Danmark. I modsætning til udlandet, hvor man i USA for eksempel har Knight Foundation, og i Norge har fonden Fritt Ord, så findes der ikke i Danmark store almennyttige fonde, der direkte støtter journalistik.

Når Lærerstandens Brandforsikringsforening vælger at støtte mediet Folkeskolen over en tre-årig periode, så er begrundelsen ifølge chefredaktør Hanne Birgitte Jørgensen da heller ikke, at Folkeskolen skal lave noget fed journalistik, men at Lærerstandens Brandforsikringsforening og Folkeskolen har "en fælles ambition":

*"Det, der var målet med vores indsats, var at gøre folkeskolen med lille f bedre ved at klæde lærerne på med den nyeste viden indenfor deres fag. Så der har vi haft en fælles ambition, det var derfor, de gav os pengene, og det var det, som vi gerne ville med det her faglige netværk"* (Chefredaktør, Folkeskolen).

Dagbladet Information har heller ikke søgt private fonde for at lave mere journalistik til sin avis, men i højere grad med et mere almengyldige formål om at styrke den offentlige debat. Det gør Information blandt andet ved at bruge fondsstøtten til at holde medieskoler for unge forskere. Ligesom mediet tidligere også med fondsstøtte har holdt medieskoler for forskellige grupper af udsatte unge for på den måde at klæde nogle mennesker på til at indgå i den offentlige debat mennesker som ellers ikke bliver hørt.

*"Vi har også mange unge kvinder på vores medieskoler, og det håber vi på lang sigt kan være med til at løse det problem, vi har med, at kvinder i alt for lille omfang bliver brugt som kilder i medierne. Så at styrke kvaliteten af den offentlige debat, men det er klart, at når folk deltager i disse medieskoler, så lærer de også Information at kende - og det håber jeg da er et positivt bekendtskab"* (Direktør, Information).

Informations direktør, Stine Carsten Kendal, forklarer at medieskolerne kan fungere som en måde at styrke journalisternes kildenetværk og på den måde bidrage positivt til Informations journalistik.

De fonde, der har støttet journalistik i Danmark, har altså alle vidt forskellige overordnede mål, som ikke er decideret møntet på journalistik. Det er op til medierne at afsøge, hvordan de journalistiske projekter, som de har lyst til at lave, kan spille sammen med fondenes formål, og nogle gange strækker begge parter sig for at få et projekt til at lykkes. Det oplevede Altinget, da de skulle starte deres civilsamfundsportal og ville have Realdania til at støtte projektet, fortæller projektchef Kristoffer Hequet:

*“Realdania havde et ønske om, at vi skulle dække det byggede miljø, for det er det, de støtter. Så for at de kunne give penge til os, blev de nødt til at hænge det op på en krog, for det står i deres fundats. Der røg nogle ting om det byggede miljø ind i projektbeskrivelsen, og det var ikke noget problem for os, for vi havde til hensigt at dække det byggede miljø uanset hvad. Vi dækker jo alle relevante sektorer i civilsamfundet. Så på den måde generede det os ikke” (Projektchef, Altinget).*

Selvom det typisk er medierne der henvender sig til fondene med projekter, som de gerne vil have fondenes støtte til, så er projekterne ikke skåret i sten, og fondene og medierne indgår i et samspil, hvor de i fællesskab udvikler projektet, så det både lever op til fondens og mediets mål. Derfor foregår ansøgningsprocessen også typisk sådan, at mediet sender sin projektide til fondens sekretariat, og hvis fonden synes, at projektet lyder interessant, så hjælper sekretariatet med at udvikle ideen, inden fondens bestyrelse endeligt skal tage stilling til en eventuel donation.

Det kan dog være svært som medie at byde ind med et projekt, som en dansk fond vil støtte. Det har Danwatch taget konsekvensen af og er tilbageholdende med at søge midler hos danske fonde, men koncentrerer sig i stedet om de internationale fonde, fortæller direktør Jesper Nymark.

*“Vi er blevet ret bevidste om, at vi ikke skal lægge særligt meget energi i at søge danske fonde, fordi det er vores oplevelse, at danske fonde ikke har den samme tradition for at støtte journalistik” (Direktør, Danwatch).*

### 3.1.1 Rammerne for en relation

De fire danske medier, der har erfaring med at modtage støtte fra fonde, har alle indgået i en proces, hvor de skulle ansøge fondene om penge. Ifølge projektchef ved Altinget, Kristoffer Hequet, er ansøgningsprocessen helt central, når man taler om samspillet mellem medier og fonde.

*“Hele relationen med fonden omkring hvad man kan, og hvad man ikke kan, ligger i ansøgningsprocessen. Når først man har fået en bevilling, så har man en aftale og nogle vilkår at arbejde indenfor. Det er jo én selv, der har sat rammerne op”*  
(Projektchef, Altinget).

Det er kendetegnende for ansøgningsprocessen, at initiativet til at få andel i fondenes penge kommer fra medierne. På Dagbladet Information blev ideen til Ph.d. Cup skabt på et redaktionsmøde, og også på Danwatch gør man en dyd af, at journalisterne er med til at udforme de journalistiske projekter, der bliver til fondsansøgninger, fortæller direktør for Danwatch, Jesper Nymark.

*“Når vi skal lave et samarbejde med en fond, så er det vigtigt, at det hænger sammen med den journalistik, som vi laver, og det journalistiske mandat, som vi har. Vores forretningstanke er, at alt, hvad vi laver, skal understøtte den kerneforretning, vi har, og det er journalistikken”* (Direktør, Danwatch).

Altinget har gennem en længere periode arbejdet med at søge midler fra fonde. I starten var de journalister, der skulle lave journalistikken, ikke inddraget i processen med fondene, og det gav nogle problemer, fortæller projektchef Kristoffer Hequet:

*“Det var lidt besværligt, for vi var begejstrede for, at vi havde fået penge til et projekt, og så var journalisten sådan: “Skal jeg skrive om det?!” Det sted, jeg sad i huset, handlede det mest om, at forretningen havde nogle midler at arbejde videre med, og hvis vi så fik nogle ekstra midler, var det positivt, og vi skulle nok få journalistikken til at passe ind i det. Det fungerede ikke særligt godt, så det har vi heldigvis fået vendt rundt”* (Projektchef, Altinget).

Ferrucci og Nelson (2019) fremhæver også i deres studie, at de redaktører, der ansøger og accepterer fondenes bevillinger, ofte er mere glade for de forhold, der gør sig gældende, end de journalister der i sidste ende skal udføre journalistikken (Ferrucci og Nelson 2019:52). Blandt interviewpersonerne i dette speciale er der dog ikke nogen umiddelbar forskel på, hvordan de forholder sig fondsstøtten afhængig af om de er journalister eller redaktører.

### **3.1.2 Den personlige forbindelse er vigtig**

Den internationale litteratur har undersøgt, hvad der går forud for, at medierne får penge fra en fond. Her finder forskerne, at selve processen, der ender med, at et medie får støtte fra en fond, kan strække sig over flere år, hvor fondene og medierne nærmer sig hinanden gradvist gennem private telefonopkald, mails og ansigt til ansigt-møder (Scott, Bunce & Wright 2019:2041). Scott, Bunce og Wright finder, at grunden til den langstrakte proces er en form for 'boundary work' der har til formål at opretholde journalistikkens autoritet ved at opretholde grænsen mellem journalister og ikke-journalister (Scott 2019:2042).

På Danwatch oplever direktør Jesper Nymark, der har ansvaret for mediets samarbejder, også at arbejdet med at søge fondsstøtte kan være et relationelt stykke arbejde, hvor mediet kan være i dialog med fonde gennem længere tid. Sådant et forhold har Danwatch for eksempel til Googles fond, Digitale Innovation Fund (Goggle DNI).

*“Vi er det første danske medie, der har fået penge af Googles fond, og vi er det eneste medie, der har fået penge tre gange. Der har vi en relation, de har nogle ansøgningsrunder, og de gør os opmærksomme på, at de ansøgningsrunder er der, og så er der selvfølgelig en løbende dialog på bagkant af hvert projekt, som vi laver med dem” (Direktør, Danwatch).*

Altinget har også erfaring med at modtage penge fra Googles innovationsfond, men det er især i forbindelse med ansøgning til de danske fonde, at redaktør Carsten Terp Beck-Nilsson har oplevet, at den personlige forbindelse er vigtig.

*“Netværk betyder meget, og min oplevelse er også, at der bliver opbygget nogle elitenetværk, hvor de personlige forbindelser betyder meget. Jeg tror også, at grunden til, at det fungerer på den måde, er, at der bliver opbygget noget tillid, når man kan se, at tingene fungerer, og så er det lidt nemmere at komme til anden gang. Men det handler også meget om at få talt sig ordentligt ind på hinanden og forstå, hvad det er for en mission, vi er ude på, og hvordan vi kan spille ind i det, og hvad er det for en mission fonden er ude på. Hvor kan tingene mødes henne, og hvor kan de ikke. Det, kan jeg sige af erfaring, er et kæmpe stykke arbejde”*(Redaktør, Altinget).

Da Chefredaktør på Folkeskolen, Hanne Birgitte Jørgensen fik ideen om at søge Lærerstandens Brandforsikrings forening om støtte til et projekt spillede det relationelle også en rolle. Hun fandt ud af, at hun havde en bekendt med kendskab fonden. Han mødtes hun med til et uformelt møde.

*“Han hjalp mig med at se, hvad der kunne være fondens interesse i det”* siger Hanne Birgitte Jørgensen (Chefredaktør, Folkeskolen).

Da Dagbladet Information skulle søge om midler til Ph.d.Cup holdt de en lille version af forskningsformidlingskonkurrencen i deres kantine. De inviterede forskningspolitikere, repræsentanter fra danske universiteter og flere forskellige fonde til at se ideen. Efterfølgende havde Information en dialog med fondene, inden de endte med at søge Lundbeckfonden ad de officielle ansøgningskanaler, som på forhånd havde tilkendegivet, at de syntes, at det så interessant ud. Lundbeckfonden har efterfølgende støttet projektet hvert år de sidste otte år.

Det gør sig gældende at tre ud af de fire af de undersøgte medier har modtaget penge fra den samme fond flere gange, så det kunne tyde på, at redaktør Carsten Terp Beck-Nilsson har ret i, at der i et forløb mellem et medie og en fond bliver opbygget noget tillid, der gør det lettere for mediet at få støtte anden gang.

### 3.1.3 Langstrakte forløb

Det går igen i mediernes fortællinger om deres samspil med fonde, at det kan være tidskrævende og omfattende at komme i betragtning til støtte fra fonde. Både Altinget og Information har udviklingsafdelinger, hvor personer med DJØF-baggrund har til opgave at tage sig af det administrative arbejde ved fondsansøgninger. For et medie som Folkeskolen skal arbejdet med at søge en fond passes ind i alle de andre opgaver, som Hanne Birgitte Jørgensen har som chefredaktør. Udfordringen ved ikke at have en udviklingsafdeling løste Folkeskolen ved at ansætte en medarbejder, som i begyndelsen hjalp en dag om ugen med at udforme ansøgningen til fonden, og da ansøgningen gik igennem, og fagbladet Folkeskolen fik 3,2 millioner kroner, blev medarbejderen fastansat og fik betalt en projektlederuddannelse, så hun kunne styre det fondsstøttede projekt. Projektet forløb over en tre-årig periode. Eksemplet med Folkeskolen viser, at fondsstøtte godt nok giver medierne nogle økonomiske ressourcer, men det koster også ressourcer for medierne at indgå i arbejdet med fondene.

Folkeskolen er ikke i øjeblikket i gang med nogle fondsstøttede projekter. Da mediet ikke har en udviklingsafdeling, ligger al arbejdet med at få gang i et projekt hos chefredaktøren.

*“Bare det at skrive en ansøgning og få defineret et projekt tager lang tid, og det har jeg ikke rigtigt haft tid til. Nu er projektlederen også holdt op, så jeg skal starte lidt forfra” (Chefredaktør, Folkeskolen).*

Det gør sig gældende for fondene, at støtten tilfører medierne økonomisk kapital, som gør det muligt for medierne at komme nærmere nogle mål, som de har sat. Men når støtten så udløber, skal medierne starte forfra igen.

Chefredaktør Hanne Birgitte Jørgensens erfaringer tyder på, at medier af en vis størrelse har bedre mulighed for at få støtte af fonde, fordi de har en kapacitet til søge fonde på en anden måde end mindre medier har.

På Dagbladet Information stammer ideerne til redaktionelle produkter, som avisen gerne vil udvikle for fondsmidler, ofte fra journalisterne, men journalisterne er ikke inde over



arbejdet med at søge fondene eller at afrapportere efterfølgende. Direktør Stine Carsten Kendal bemærker, hvordan det arbejde, der kræves for at få en bevilling fra en fond i hus, ofte nødvendiggør en anden faglighed end den, som den typiske journalist besidder:

*“Ansøgninger skal laves på syv forskellige måder alt efter, hvilken fond det er... Ja, det er et stort arbejde, og det vil ikke være noget, ret mange journalister synes er sjovt. Der er det godt at have sådan lidt mere DJØF-baggrund”* (Direktør, Information).

Det kan være en langstrakt proces at søge fonde, og flere af medierne melder også om, at de har haft mange fondsansøgninger ude, som ikke er blevet til noget. Internationalt har forskere fundet, at fondene aktivt gennem deres interaktion med medierne forsøgte at undgå at influere den redaktionelle beslutningsproces, og at fondene og medierne i høj grad “identificerer områder af fælles interesser” (Scott, Bunce & Wright 2019:2048). At fondene og medierne i høj grad identificerer områder af fælles interesse gør sig også gældende for de undersøgte fonde i en dansk kontekst. Redaktør ved Altinget, Carsten Terp Beck-Nilsson, sammenligner arbejdet med at søge fonde med, at en virksomhed skal finde en investor til at investere i sin virksomhed:

*“Du skal nå et sted hen, hvor investoren kan se, at det hjælper med det, de laver i forvejen samtidig med, at de kan se en fordel i at få det her tilføjet. Det er lidt det samme med fondene. De sidder og kigger på, hvor deres midler gør mest gavn inden for deres fundats og fokusområde og vurderer, om det, man kommer med, bidrager eller ikke bidrager til det. Og så kommer alt det her med, om man kender hinanden, og om man stoler på hinanden. De kigger på, om man kan vise noget frem, der dokumenterer, om man gør det, som man siger, at man vil gøre”* (Redaktør, Altinget).

### **3.1.4 Indhold bliver gratis**

I USA ser de fleste fonde ikke sig selv som nogle, der tilbyder en modgift til et presset mediemarked, men snarere kortsigtet start-up støtte med den forventning, at nonprofit medierne med tiden vil opnå økonomisk bæredygtighed. Det betyder, at der ikke er stor

interesse hos fondene i at dække driftsomkostninger for veletablerede medier (Benson 2018:1069). Udover økonomisk bæredygtighed ønsker fondene noget, de kalder "Impact", at medierne gør en målbar forskel. Dette medfører, at de fondsstøttede medier deler deres indhold gratis med store etablerede medier, der når ud til et bredt publikum (Benson 2018:1071-1072). Problemet er, at det ikke er økonomisk bæredygtigt for medierne at give sit indhold væk gratis. Da de dermed mister muligheden for at tjene penge på indholdet. Det gør sig også gældende i Danmark, at fondene ikke dækker drift, men konkrete projekter med en klar udløbsdato. Også de undersøgte medier i Danmark oplever, at fondene har fokus på 'impact', og flere medier oplever, at fondene gerne ser, at medierne samarbejder med andre medier. Både Danwatch og Dagbladet Information samarbejder med andre medier om deres fondsstøttede aktiviteter. Ifølge direktør Stine Carsten Kendal handler det for Information om udbredelse:

*"Både udbredelse af det gode formål i form af bedre offentlig debat, men også udbredelse af Information, at der er andre, der kan komme i kontakt med nogen, som vi ikke kommer i kontakt med"* (Direktør, Information).

Dilemmaet med at det ikke er økonomisk bæredygtigt at give sit indhold væk gratis, tackler Dagbladet Information ved at samarbejde med medier, der er meget forskellige fra avisen. For eksempel samarbejder avisen med DR om at lave et show, der bliver sendt i fjernsynet. En aktivitet som Information ikke selv ville være i stand til at lave, og som får formidlingskonkurrencen ud til et publikum, som ellers ikke ville have opdaget den. På den måde kommer Information i kontakt med nogen, som de ellers ikke ville have været i kontakt med. Dagbladet Information samarbejder også med Videnskab.dk, men ikke med for eksempel Politiken, da de anser Politiken for i højere grad at være en konkurrent.

Folkeskolen og Altinget har ikke samarbejdet med andre medier om deres fondsstøttede aktiviteter, men det blev aftalt med fondene, at det støttede indhold skulle være gratis. For Altinget betød det, at de fik oparbejdet en base af gratis læsende abonnenter, som de senere havde held med at konvertere en del af til betalende abonnenter, fortæller projektchef Kristoffer Hequet:

*“Det var ret sent i projektet, at vi fandt en forretningsmodel. Vi overvejede at finde nye fonde, og vi overvejede også, om Trygfonden og Realdania ville fortsætte med at støtte det, og at det derfor skulle blive ved med at være gratis. Nu har det vist sig, at det at gøre det gratis til at starte med var en strategi, der virkede helt ok, og som vi godt kunne forestille os at gentage i en anden sammenhæng” (Projektchef, Altinget).*

Alle de interviewede medier genkender fondenes interesse for ‘impact’. Det kommer til udtryk i de afrapporteringer, som medierne skal lave til fondene, hvor de skal redegøre for den virkning, som de fondsstøttede aktiviteter har. Men også i ansøgningsprocessen spiller ‘impact’ en rolle, har journalist og redaktør Caroline Tranbjerg erfaret. Hun er ansat på Altingets medie til unge *Spektrum*. Mediet er i øjeblikket i gang med at afsøge mulighederne for at få fonde til at hjælpe med at sikre dets fortsatte eksistens. Caroline Tranberg har været til et møde med Egmontfonden om muligheden for, at fonden kan give nogle penge, så *Spektrum* kan holde workshops for udsatte grupper af unge. Her blev Caroline Tranberg opmærksom på, hvor central impact er:

*“Vi skulle virkelig tænke i dybden over, hvor vi kan gøre en forskel, og hvorfor kan lige *Spektrum* gøre det, og hvorfor er workshopsene lige en god idé i forbindelse med grønlandske unge eller ordblinde” (Journalist, *Spektrum*).*

Udover pengene fra fondene bruger medierne også som regel selv midler på de fondsstøttede aktiviteter. Det sætter derfor medierne i et dilemma, hvis de selv skal bruge penge på at lave indhold, som de ikke kan tage penge for. For de undersøgte medier har gratis indhold dog været en del af en strategi, som har vist sig at hjælpe medierne med at skabe en bæredygtig forretning, som det for eksempel er tilfældet med Altinget, der nu har en civilsamfundsportal, der finansieres af abonnenter, der engang læste gratis med.

### **3.1.5 Delkonklusion**

Mindst fire nyhedsmedier ud af 152 medier i Danmark har modtaget fondsstøtte. Medierne er kendetegnet ved at være nichemedier, der dækker et eller flere områder grundigt. De fire medier er Altinget, Dagbladet Information, Folkeskolen og Danwatch. Det gør sig gældende for de danske fonde, der har støttet journalistik, at de ikke har som deres formål at støtte

journalistik for journalistikkens skyld. Derfor skal medierne finde en 'bagdør' i deres arbejde med at tilgå fondene, hvor de identificerer fælles interesser. Selve arbejdet med at skabe kontakt til fondene ligger hos Dagbladet Information og Altinget i udviklingsafdelingen, hvor det ikke er personer med journalistisk baggrund, der varetager arbejdet. Begge medier lægger dog vægt på, at journalisterne er inddraget i at udtænke de redaktionelle produkter, som medierne søger fondsstøtte til. På Danwatch er journalisterne med til at skrive ansøgningerne til fondene. Folkeskolen har begrænset erfaring med at søge fondsstøtte, men her varetog chefredaktøren sammen med en projektansat arbejdet.

Det kan være en langstrakt proces at søge en fond og flere medier peger på, at det kræver ressourcer. Dette betyder, at medier, der for eksempel har kapacitet til at have en udviklingsafdeling, kan have bedre mulighed for at få penge fra fonde. Den internationale litteratur, der har undersøgt, hvad der går forud for, at medierne får penge fra en fond, finder, at selve processen, der ender med at et medie får støtte fra en fond, kan strække sig over flere år. År, hvor fondene og medierne nærmer sig hinanden gradvist gennem private telefonopkald, mails og ansigt til ansigt møder. Denne langstrakte proces ses som en form for 'boundary work', der har til formål at opretholde adskillelsen mellem journalister og ikke-journalister (Scott, Bunce & Wright 2019:2041). Alle de undersøgte medier peger på, at arbejdet med fondene kan være en langstrakt proces, hvor det relationelle har stor betydning.

Tre ud af fire medier har modtaget støtte fra den samme fond flere gange. Det kunne tyde på, at der i arbejdet mellem fondene og medierne bliver opbygget tillid, som muligvis gør det lettere for fondene at få støtte også anden gang. Fondene ansporer medierne til at lave gratis indhold, og det kan sætte medierne i et dilemma, fordi det jo ikke er økonomisk bæredygtigt at forære sit indhold væk gratis. Derudover er 'impact' centralt for fondene, både når medierne skal afrapportere og i ansøgningsprocessen. Det er et kendetegn ved samspillet mellem medierne og fondene, at medierne i de fleste tilfælde bruger fondene til at udvikle journalistiske produkter, som de håber kan blive økonomisk bæredygtige, når fondsstøtten udløber. Dagbladet Information bruger også fondsstøtte til at lave projekter, der har en lidt mere almennyttig karakter, der ikke nødvendigvis har til hensigt at føde ind i

deres journalistiske kerneprodukt. Et eksempel er avisens medieskoler, som i højere grad har til formål at styrke den offentlige debat end at skabe journalistisk indhold.

## 3.2 Analysedel 2

Den første del af analysen identificerede de medier, der har erfaring med at modtage støtte fra fonde i Danmark og klargjorde, hvordan samspillet mellem medier og fonde er præget af relationelt arbejde, hvor den personlige forbindelse er vigtig. Denne del af analysen vil dreje sig om, hvilken betydning samspillet mellem medier og fonde har for journalisternes autonomi, og hvordan man i et feltperspektiv kan forstå dette.

### 3.2.1 Den journalistiske autonomi

Internationalt er der i akademiske kredse rejst bekymring over, at fonde forsøger at blande sig direkte i mediernes redaktionelle beslutninger og på den måde indskrænker den journalistiske autonomi, når de finansierer journalistik (Brown 2010; Bunce 2016; Schiffrin 2017). Nogle studier finder, at fondene prøver at øve indflydelse på journalistikken gennem artikelforslag eller kritik, og på den måde prøver at påvirke mediets beslutninger, som det for eksempel kommer til udtryk i Anya Schiffrins studie *Same Beds, Different Dreams? Charitable Foundations and Newsroom Independence in the Global South* (2017):

*“Grantees told us of donors calling up and suggested a story idea or even criticizing a story they had published (Schiffrin 2017:19 in Scott et al 2019:2036).*

På lignende vis fortæller journalister i et andet studie, at de er bekymrede for, at deres støtte ikke fortsætter, hvis fondene ikke kan lide deres journalistik (Ntibinyane 2018:80 in Scott et al 2019: 2036).

Det er gennemgående i langt de fleste interviews med repræsentanter fra de undersøgte danske medier, at de understreger, hvordan fondene ikke har haft nogen indflydelse på de redaktionelle beslutninger, der er blevet truffet efter fondsstøtten er blevet givet, som chefredaktør for Folkeskolen, Hanne Birgitte Jørgensen siger:

*“Jeg har ikke alene en oplevelse af, at de ikke har blandet sig. De har ikke blandet sig. Så har jeg som chefredaktør ikke har lagt mærke til det, i hvert fald”* (Chefredaktør, Folkeskolen).

På Dagbladet Information har journalist Louise Schou Drivsholm både undervist på medieskolerne og arbejdet på journalistiske projekter, der har været støttet af fonde. Hun oplever, at fondsstøtten giver nogle meget brede rammer for at lave journalistik, som hun som journalist har frihed til at udfylde.

*“Jeg har aldrig nogensinde prøvet at gå i gang med en artikel eller et emne i en podcast og tænkt, at det her det gør jeg, fordi der er fond indover. Aldrig nogensinde. Og det er heller ikke sådan, at jeg er i kontakt med direktøren eller underdirektøren om min ansættelse eller noget”* (Journalist, Information).

Danwatch er et af de medier, som har det som en erklæret del af deres forretningsmodel at lave journalistik med støtte fra fonde. Direktør Jesper Nymark har ikke et præcist overblik over, hvor meget fondsstøtten udgør af mediets samlede indtægter, men direktøren vurderer, at det er en vægtig indkomstkilde for mediet. For nyligt opgjorde mediet, at samarbejde med NGO'er og støtte fra fonde tilsammen udgør 30 procent af mediets indtægt, men hvor meget, der kommer fra henholdsvis fonde og NGO'er, har det ikke været muligt at komme nærmere.

Charlotte Aagaard er ansat som journalist på Danwatch, og hun oplever, at ledelsen på Danwatch gør sig umage for, at hun som journalist ikke skal forholde sig for meget til fondenes krav. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at hun ikke er involveret i dialogen med fondene eller ved, hvad der konkret står i de kontrakter, som mediet og fondene indgår. Der, hvor journalist Charlotte Aagaard mærker samspillet med fondene, er, når der er nogle historier, hun ikke kan lave. Enten fordi Danwatch ikke kan rejse midler til at lave historierne, eller fordi de fondsmidler, som de får, er øremærkede inden for et bestemt område.

*“Jeg ville da ønske, at det var fuldstændigt frit, så vi havde en pose penge, der ikke var øremærkede og som kunne give os en frihed, som man har på de fleste andre*

*medier. Det ville jeg ønske var størstedelen af vores indtægt, for det ville betyde færre begrænsninger på vores arbejde. Men sådan er det ikke, og det er måske bagsiden af fondsfinansieringen, at øremærkningen kan komme til at styre de journalistiske prioriteringer. I perioder hvor der er smalhals, styrer finansieringen meget og i perioder, hvor økonomien er god, som i øjeblikket styrer det mindre og føles mindre begrænsende. Det er jo ethvert medies drøm at have frie midler som det selv kan prioritere, men vi er ofte afhængige af, at der er andre, der vil støtte vores projekt for, at de kan blive til virkelighed” (Journalist, Danwatch).*

Charlotte Aagaard oplevede for nyligt den begrænsning, da hun arbejdede på et journalistisk projekt om, hvordan Danmark er med til at finansiere immigrantsystemet i Libyen.

*“Selvom man kunne finde mange andre spændende historier i Libyen, som også kunne være spændende og relevante, så skal det ligesom ligge indenfor “Boarder control og Boarder management”, fordi det var det, vi har fået pengene til at undersøge (Journalist, Danwatch).*

Charlotte Aagaard laver også historier som ikke er finansieret af øremærkede fondsmidler. Men så er der ofte grænser for, hvor mange ressourcer hun har mulighed for at bruge på projektet.

*“Det kan være svært at finde penge til store projekter, som for eksempel kræver to journalisters indsats i et halvt år uden, at der er øremærkede penge til det. Sådan må det være, når man arbejder på et fondsfinansieret medie. Det betyder ind imellem, at vi må opgive vi må opgive at lave projekter, som virker vigtige, fordi det af den ene eller anden grund ikke er muligt at rejse midler til det”(Journalist, Danwatch).*

Danwatch er det medie, som er mest afhængig af støtte fra fonde. Dagbladet Information, Altinget og Fagbladet Folkeskolens økonomi er i højere grad lagt an på mediestøtte, abonnementsindtægter og annoncer. Danwatch er da også det eneste medie, hvor fondsstøtten kan mærkes som en begrænsning i forhold til den journalistiske produktion. Journalister og ledelse på de øvrige medier oplever i højere grad, at fondene giver tilskud til noget ekstra, som mediet ellers ikke havde haft mulighed for at finansiere. Et eksempel på



det er den måde, fagbladet Folkeskolen har fået fondsstøtte på. Fagbladet har ikke en økonomi, som er lagt an på, at de skal søge finansiering til hvert enkelt journalistisk projekt, men har erfaring med at bruge en fond til at styrke nogle processer rundt om journalistikken. Det har de gjort i forhold til deres "faglige netværk", hvor fondsstøtten er blevet brugt til at ansætte en projektleder til at arbejde målrettet med at udbrede kendskabet til netværkene og skaffe ikke-journalistisk arbejdskraft i form af frivillige bloggere til at levere indhold til netværkene. Journalisterne oplever ikke, at der har været eksempler på journalistik, som Folkeskolen gerne har villet lave, men som ikke kunnet lade sig gøre at lave, fordi mediet ikke kunne få fondsstøtte. Der er altså forskel på, hvilken indvirkning fondsstøtten har på den journalistiske produktion, og her gør det en forskel, hvordan mediets økonomi i øvrigt er skruet sammen.

Danwatch og Folkeskolen repræsenterer hver sin yderpol i forhold til at være økonomisk afhængig af fondsstøtte. Imellem dem placerer Altinget og Information sig. Altinget er et forholdsvis ungt medie, og tidligere fyldte fondsstøtte relativt mere, fordi mediets økonomi var mindre. På ti år er mediet vokset fra 30 til 175 medarbejdere, og mediet er finansieret gennem abonnenter, annoncer og forskellige services. Blandt andet sælger de kandidattest til DR, når der er folketingsvalg. Altinget er det medie som i højest grad bruger støtte fra fonde til at udvikle journalistiske produkter, som de håber, at de kan få til at blive økonomisk bæredygtige, så de kan være en indtægtskilde for mediet, når fondsstøtten udløber.

Et eksempel på sådant et produkt er Altingets civilsamfundsportal, der i tre år har været støttet af Trygfonden og Realdania.

Redaktør Carsten Terp Bech-Nilsson, der også fungerer som journalist på portalen, har løbende været i dialog med fondene og har én gang oplevet, at fondene direkte blandede sig i det redaktionelle indhold i forbindelse med en podcastserie om ledelse i civilsamfundet, hvor Tuborgfondet stillede krav om, at Altinget skulle have flere kvindelige eksperter med i podcastserien.

*“Jeg syntes, at det var pisseirriterende, men da jeg fik vendt den om, kunne jeg godt se, at de havde en pointe, for vi havde været for hurtige til at trække på eksperter, som vi plejer at ringe til” (Redaktør, Altinget).*

Altinget fik en tre-årig støtte til at lave civilsamfundsportalen. Carsten Terp-Bech Nilsson har derfor ikke ligesom Charlotte Aagaard på Danwatch en oplevelse af hele tiden at skulle finde finansiering til sine journalistiske projekter.

Det er en tradition i journalistikken, at der er såkaldt vandtætte skotter mellem journalistik og kommercielle interesser. Amerikansk forskning viser, at hvor der er en tyk mur mellem redaktionelle og forretningsmæssige beslutninger, når det kommer til annoncører, så mangler en lignende mur stadig at materialisere sig, når det kommer til fondsfinansieret journalistik (Ferrucci og Nelson 2019:47). Under interviewene med de undersøgte medier blev de spurgt ind til, hvordan journalisterne og redaktørerne ser fondenes rolle i forhold til den rolle, som annoncører spiller. Det gør sig gældende for alle de undersøgte medier, at de insisterer på, at fondene ikke bestemmer, hvad de skal skrive om. Som Stine Carsten Kendal formulerer det:

*“En annoncør vil aldrig kunne bestemme, hvad der er i avisen, så på den måde ligner de hinanden. Men en annoncør er mere en transaktion, du køber noget, og så kan du være utilfreds, hvis du ikke får det, vi har aftalt, hvor en fond er støtte til et projekt, vi gerne vil lave, så der skylder vi dem ikke andet end, at vi faktisk laver det vi har sagt, at vi gerne vil lave. De er ikke en kunde, hvor en annoncør er en kunde” (Direktør, Infomation).*

Ferrucci og Nelson peger på at fonde påvirker medierne i form af det, som de betegner som ‘behind-the-scenes-decisions’. Dette speciales undersøgelsesdesign har ikke været brugbar i forhold til at undersøge sådanne påvirkninger, men fremtidige studier af området kan måske kaste lys over, om relationen mellem fonde og medier ligner den, som annoncører og medier har til hinanden, og hvordan skellet mellem kommercielle og redaktionelle interesser bliver eller ikke bliver opretholdt.

### **3.2.2 Delkonklusion**

Dele af den internationale litteratur finder, at fonde forsøger at blande sig i redaktionelle beslutninger, når de medvirker til at finansiere journalistik, og der er udtrykt bekymring om, hvad dette betyder for den journalistiske autonomi (Brown 2010; Bunce 2016; Schriffin 2017). I Danmark melder de medier, som modtager fondsstøtte, kun i ganske få tilfælde, at fondene blander sig i de redaktionelle beslutninger. Det har været tilfældet for Altinget, der har oplevet, at fonde har bedt dem om at inddrage flere kvindelige kilder og love også at have fokus på det byggede miljø forud for en donation. Der blev dog ikke stillet krav om, hvad mediet skulle skrive om det byggede miljø, eller hvilke spørgsmål der skulle stilles til de kvindelige kilder. På hverken fagbladet Folkeskolen eller Dagbladet Information har journalisterne oplevet, at samspejlet med fondene har haft indvirkning på deres journalistiske produktion, mens journalisterne på Danwatch i højere grad oplever, at der er journalistik, som de ikke kan lave, fordi de ikke kan få finansiering til det, end at fonde blander sig i de redaktionelle beslutninger, som der er givet fondsstøtte til.

### **3.2.3 Autonomi i et feltperspektiv**

Bourdieu's begreb om felter kan kaste lys over, hvordan fondene repræsenterer det økonomiske felt, der via sine donationer kan ændre rammevilkårene for journalistikken, og dermed skabe nogle nye betingelser for, hvordan journalister forstår og praktiserer deres arbejde.

Et er at spørge chefer og journalister om, hvorvidt fondsstøtten har indvirkning på journalistikken, noget andet er at få et helt fyldestgørende svar. Det ligger så meget på den journalistiske ryggrad, at uafhængighed er et fundament for journalistikken, som man ikke kan gå på kompromis med. Derfor er det usandsynligt, at journalister og chefer direkte ville sige, at deres autonomi er blevet mindsket af fondsstøtte, fordi det derfor også ville betyde, at de var blevet mindre uafhængige, og i sidste ende ville det måske betyde mindre troværdige. Bourdieu's feltperspektiv kan hjælpe med at åbne for nogle perspektiver i forhold til at afgøre, om samspejlet mellem fonde og medierne har en betydning for journalisternes autonomi.

Det er Bourdieus tese, at det økonomiske felt har øget sin indflydelse over det journalistiske felt gennem øget kommerialisering og således har gjort det journalistiske felt mindre autonomt (Willig 2011:119). Når danske medier indgår i et samspil med fonde om at identificere fælles interesser, der kan føre til, at fonde hjælper medierne med at finansiere journalistik eller projekter rundt om journalistikken, så kan man få en formodning om, at det økonomiske felt øger sin indflydelse på det journalistiske felt. Spørgsmålet er, om man så automatisk kan sige, at det derved har gjort det journalistiske felt mindre autonomt?

For at forstå hvad der foregår på det journalistiske felt, bliver man ifølge Bourdieu nødt til at forstå graden af feltets autonomi og graden af autonomi for den publikation, som journalisten skriver for. Bourdieu opstiller nogle forhold herom:

*Mediearbejdsmarkedet:* Udbud, efterspørgsel og sammensætning af journalistisk arbejdskraft, som kommer til udtryk ved de muligheder og vilkår, der er for at blive ansat som journalist; er der mange eller få om buddet; hvilke kvalifikationer har de; er det en branche i vækst eller nedgang (Willig 2011:120).

*Journalistens position:* Ansættelsesforhold og redaktionelle indplacering. Dette har at gøre med journalistens redaktionelle position, ansvarsområde og specialiseringsgrad (jo mere specialiseret desto mere frihed); hvorvidt han/hun er fastansat eller løstansat (Willig 2011:120). For en journalist vil graden af autonomi afhænge af ens position i det journalistiske felt, hvilket bl.a. betyder ens autoritet (Bourdieu 2005:43-44). Jo stærkere en position en agent har, desto stærkere er hans eller hendes potentiale for at yde indflydelse, og jo stærkere vil denne indflydelse være (Willig 2011:121).

*Mediets position:* Kommerialiseringsgrad og symbolske position i medieverden som fx vedrører, om det er et gammelt eller nyt medie, et medie med overskud eller underskud, om det er et medie, der er høj prestige at arbejde på, eller om det har lav status i branchen (Willig 2011:120).

### 3.2.4 Mediearbejdsmarkedet

Det gør sig generelt gældende for mediearbejdsmarkedet, at der er et stort udbud af journalistisk arbejdskraft og en mindre efterspørgsel efter samme. Medierne har typisk mange kandidater at vælge imellem, når de skal ansætte journalister. Mediebranchen havde i 2011 en omsætning på ca. 24,4 mia. kr. mod en omsætning på 26,9 mia. kr. i 2008. Det er en reduktion på 2,5 mia. kr. i perioden, svarende til 9 % af branchens samlede omsætning på tre år (Slots- og Kulturstyrelsen 2014). Det gør sig gældende for de fire fondsstøttede medier, på nær Folkeskolen, at de har øget deres omsætning og kom ud af regnskabsåret 18/19 med overskud, fremgår det af mediernes årsregnskaber. En større grad af økonomisk frihed vil alt andet lige give medierne bedre mulighed for at lave journalistik. Man kan altså sige, at de fondsstøttede medier indtager en position, i forhold til mediearbejdsmarkedet, hvor de i højere grad er autonome, fordi de formår at sikre grundlaget for at lave journalistik. En undtagelse er Folkeskolen, der i 2019 var nødt til at bede Danmarks Lærerforening om en håndsrækning på to millioner årligt i to år til at afsøge nye forretningsmuligheder for fagbladet, der oplever at miste grundlaget for sine annonceindtægter.

### 3.2.5 Journalistens position

Det er Bourdieus tese, at de journalistiske ansættelsesforhold og den redaktionelle indplacering har betydning for graden af autonomi. Dette indbefatter specialiseringsgrad (jo mere specialiseret desto mere frihed), og hvorvidt han eller hun er fastansat eller løstansat (Willig 2011:120). For en journalist vil graden af autonomi afhænge af ens position i det journalistiske felt (Bourdieu 2005:43-44). Det er svært at udlede noget generelt om fondenes indflydelse på journalistens position. På Altinget blev redaktør Carsten Terp Bech-Nilsson ansat sammen med en anden journalist til at udvikle og drive Altingets civilsamfundsportal. Begge journalister er fastansat, men hvis ikke civilsamfundsportalen havde vist sig at kunne gøres økonomisk bæredygtig, så havde de to journalister ikke haft et job på Altinget, da fondsstøtten udløb. Man kan sige, at de to journalister i vid udstrækning er specialiserede, fordi de har ret afgrænsede stofområder, som de dækker og ikke laver almen bred nyhedsdækning. Fondsstøtten har muliggjort, at civilsamfundsportalen kunne

udvikles og har givet journalisterne en mulighed for at lave journalistik, som de ellers ikke ville kunne have lavet. Derudover har fondsstøtten givet journalisterne redaktionelt råderum til at afprøve forskellige ting, der i sidste ende har skabt et økonomisk fundament for at lave journalistik fremadrettet. Willig sætter lighedstegn mellem redaktionelt råderum og autonomi (Willig 2011:126), og et sådant redaktionelt råderum har fondene været med til at give Altinget, fordi finansieringen betød, at mediet havde bedre mulighed for at eksperimentere. Her fortæller redaktør Carsten Terp Bech-Nilsson:

*“Fondenes penge har været mere risikovillige end det, man ellers har kunnet finde. Hvis man selv skal finansiere noget fra bunden, så skal man finde en forretning i det med det samme, og det er ikke alt, der er en forretning i med det samme”* (Redaktør, Altinget).

### **Fondsstøtte giver mere undersøgende journalistik**

På Danwatch har fondsstøtten ikke betydet, at mediet har fastansat flere journalister, men det har betydet, at der i perioder er blevet hyret ekstra freelancere. Fondsstøtten har også betydet, at Danwatchs har kunnet øge sin andel af undersøgende journalistik, fortæller mediets direktør Jesper Nymark.

*“Man kan sige, at den journalistik, som vi laver, tager lang tid, koster mange penge og sker typisk uden for Danmark, og det koster ressourcer. Så helt klart har fondsstøtten betydet, at vi har kunnet lave mere af den journalistik, end vi ellers ville kunne gøre”* (Direktør, Danwatch).

Danwatch tjener også penge på at lave undersøgelser for NGO'er og undervise i undersøgende journalistik, men når Danwatch modtager donationer fra fonde, så betyder det, at mediet kan lave mere af den journalistik, som er forbundet med størst prestige i det journalistiske felt (Willig 2011:193). Fondsstøtten betyder altså, at journalisternes position i det journalistiske felt bliver styrket, fordi fondsstøtten i højere grad giver journalisterne mulighed for at adlyde feltets egen logik og ikke samfundets generelle logikker. Den undersøgende journalistik er et ideal inden for journalistikken, og fondsstøtten giver i højere grad journalisterne på Danwatch mulighed for at leve op til dette ideal i forhold til at lave

research-rapporter for organisationer. Fondene bidrager til en styrkelse af journalisterne på Danwatchs position, men mediet bliver samtidig afhængig af, at fonde vil finansiere den journalistik, som det godt kunne tænke sig at lave. Det er ikke altid muligt. Dermed betyder samspillet med fonde også, at Danwatch bliver nødt til at lade journalistisk væsentlige historier falde af hensyn til økonomiske logikker, og det begrænser journalisternes autonomi. Således giver fondsstøtten Danwatch både nogle muligheder og nogle begrænsninger. Hvis mediet i højere grad var finansieret af abonnenter, så ville det have flere frie midler til at lave journalistik og dermed også styrke journalisternes autonomi.

### **Styrkelsen af den læser-nære journalistik**

Fagbladet Folkeskolen har ikke modtaget fondsstøtte til at lave konkrete journalistiske projekter, men derimod til at styrke indsatsen omkring det journalistiske initiativ, som mediet allerede havde sat i søen, kaldet "de faglige netværk". Journalisterne opgave i forhold til de faglige netværk består i at levere journalistik, der er målrettet netværkets målgruppe. Hver målgruppe servicerer en bestemt lærergruppe, så der er for eksempel et fagligt netværk for dansklærere og et for musyklærere. Enkelte små fag er slået sammen. Fondsstøtten har betydet, at arbejdet med de faglige netværk er blevet intensiveret, og journalisterne har fået en fast norm for, hvor meget journalistik de skal levere til netværkene. Ifølge journalist Andreas Brøns Riise, så er historierne til de faglige netværk præget mindre af konflikt og mere af "news you can use":

*"Der er et samspil mellem det, vi laver til hverdag og de faglige netværk, men det er ikke en faglig netværkshistorie, som jeg regner med at vinde Cavlingprisen for"* (Journalist, Folkeskolen).

Også før mediet fik fondsstøtte, skulle journalisterne skrive nyheder til de faglige netværk, men de skulle også skaffe bloggere til netværket og sparre med disse bloggere, når de havde brug for det. Noget der kunne være tidskrævende og flytte fokus væk fra journalistikken. Med fondsstøtten fik Folkeskolen mulighed for at ansætte en projektleder, der overtog arbejdet med bloggere og på den måde frigjorde tid til, at journalisterne kunne fokusere på journalistikken.

Journalisterne på Folkeskolen oplever, at de historier, som de skriver til de faglige netværk, sjældent bliver citeret af andre medier og nærmest heller aldrig bliver prioriteret af Folkeskolen som tophistorier. Det er altså ikke journalistikken til de faglige netværk, der styrker journalisterne på Folkeskolens position i det journalistiske felt. Det er en redaktionel beslutning uafhængig af fondsstøtte, at Folkeskolen skal lave disse faglige netværk, og mediet oplever en kommerciel succes med de faglige netværk i form af flere sidevisninger på sin hjemmeside. Ifølge chefredaktør Hanne Birgitte Jørgensen, så går halvdelen af de omkring 350.000 sidevisninger, som Folkeskolen.dk har om måneden, til de faglige netværk. En fremgang som mediet ikke har kunnet veksle til økonomisk kapital i form af flere annoncekroner endnu. Til gengæld har Danmarks Lærerforening været så glade for de faglige netværk, at de valgte at finansiere fondens del af omkostningerne, da fondsstøtten udløb sommeren 19. Oprettelsen af de faglige netværk er en redaktionel beslutning, der bunder i et ønske fra Fagbladet Folkeskolens læsere om mere fag-nær journalistik. Journalisterne på fagbladet oplever ikke, at det er i arbejdet med journalistikken til de faglige netværk, at de får udlevet deres faglige ambitioner, men fondsstøtten har gjort, at journalisterne undgår at skulle bruge tid på at servicere bloggere, og det frigiver tid til journalistik. På den måde har fondsstøtten bidraget med noget autonomi, fordi alternativet havde været, at journalisterne havde mindre tid til at lave journalistik i.

Dagbladet Information har ligesom Folkeskolen blandt andet brugt fondsstøtten til at ansætte en projektleder, som tager sig af mediets fondsstøttede aktiviteter. Derudover er journalist Louise Schou Drivsholm ansat i en tidsbegrænset stilling, som er delvist finansieret af fondsmidler. Hun forklarer selv, at den måde, hun er ansat på, nok gør, at der er en større mangfoldighed i de opgaver, hun har. Louise Schou Drivsholm er først og fremmest ansat som journalist på indlandsredaktionen, men er også redaktør for et videnskabsnyhedsbrev, ligesom hun laver podcast og underviser på husets medieskole. Hun er selv lidt i tvivl om, hvordan hendes ansættelse er finansieret, og hun tænker sjældent over, at Information modtager donationer fra fonde:

*“Jeg dækker al slags forskning. Jeg har lavet kritiske artikler om Lundbeck og jeg har lavet alle mulige andre ting. For mig virker det som, der er en meget bred ramme for*



*det her fondsstøtte, og det er ikke noget, der fylder i min journalistiske hverdag”*  
(Journalist, Information).

Information er kendt for at være et medie, hvor journalisterne har en høj grad af indflydelse på det redaktionelle indhold. For eksempel er det at skrive ledere ikke forbeholdt en udvalgt gruppe ansatte, men et format, som alle journalister forventes at kunne levere. Mediet er et af de medier, der modtager den højeste antal kroner i mediestøtte og er også i høj grad finansieret af abonnenter. Det betyder, at mediet har en høj grad af frie midler og dermed autonomi over sin journalistik. Information har vundet flere priser, senest for sine artikler om oksekødsrapporten, hvor journalister afslørede Landbrugets interesseorganisation i at manipulere en universitetsrapport, der skulle fremstå som uvildig. Louise Schou Drivsholm var en af de journalister, der blev taget ud af den daglige nyhedsproduktion for at lave de undersøgende artikler, der endte med at få hende og to kollegaer nomineret til Cavlingprisen. De vandt også Foreningen for Undersøgende Journalistikks aktualitetspris for artiklerne. I et feltperspektiv kan man forstå det på den måde, at journalistikken blev anerkendt symbolsk, og priserne er med til at positionere Louise Schou Drivsholm stærkere i det journalistiske felt. Louise Schou Drivsholm er relativt ung, nyuddannet og ansat i en usikker stilling, men Informations samspil med fonde lader ikke til at have mindsket Louise Schou Drivsholms journalistiske autonomi eller at have begrænset hendes muligheder for at positionere sig i det journalistiske felt.

### **3.2.6 Mediernes position**

Det gør sig gældende for alle fire undersøgte medier, der modtager fondsstøtte, at de betragter sig selv som seriøse medier med en høj grad af troværdighed. I den internationale litteratur er det også en selvstændig pointe, at fonde ofte vælger at støtte medier med en høj grad af troværdighed, fordi deres indhold bliver anset for at have mere indflydelse (Scott, Bunce & Wright 2019: 2042). De fire medier har alle modtaget journalistiske priser. Journalister fra Dagbladet Information har flere gange modtaget Cavlingprisen, Danwatch og Folkeskolen har begge på forskellige tidspunkter modtaget Anders Bording Mediepris, ligesom at Danwatch også har modtaget FUJ-prisen. Altinget har vundet Den Danske Publicistklubs public service pris, og stifter af Altinget Rasmus Nielsen har vundet

Berlingskes journalistpris for Altingets resultater. Mediet har endvidere vundet en særpris under Anders Bording prisen.

Det journalistiske felt er kendetegnet ved, at det i højere grad aftegnes af symbolske kapitaler end af objektive kapitaler. Willig forklarer dette derved, at kapitalerne ikke er institutionaliserede på samme måde, som de er på det økonomiske felt, hvor en krone er en krone, og der er helt fastlagte regler for, hvordan og hvornår kursen kan op- og nedjusteres. Men når det gælder feltet for kulturproduktion giver kapitalformerne ikke på samme måde sig selv, men skal i højere grad anerkendes symbolsk (Willig 2011:194). Man kan se prisuddelinger som interne procedurer for anerkendelse på et felt:

*“Når journalister giver priser til journalister, er det en afspejling af, hvilke værdimæssige positioner, der er dominerende i feltet på netop det tidspunkt” (Willig 2011:198).*

De fire medier, der har modtaget fondsstøtte, er alle blevet anerkendt i det journalistiske felt og har cementeret deres journalistiske position. Man kan diskutere, om fondsstøtten er med til at forstærke mediernes position i det journalistiske felt ved at skabe et mediespecifikt redaktionelt råderum til journalisterne. Om den sætter dem i stand til at adlyde feltets egne logikker og dermed i højere grad opnå autonomi. Eller om samspejlet med fondene derimod skaber nogle betingelser for journalisterne, der gør, at de i højere grad adlyder samfundets generelle logikker, og fondene dermed er med til at rykke medierne tættere på den heteronome pol. For de undersøgte medier synes fondene at styrke mediernes autonomi, fordi medierne får mulighed for at lave journalistik og aktiviteter rundt om journalistikken, som de ellers ikke ville have haft mulighed for at lave. For de medier, der har udviklet konkrete journalistiske produkter, har fondsstøtten givet mulighed for at lave journalistiske eksperimenter, som i nogle tilfælde har kunnet eksistere efter fondsstøttens udløb.

### **3.2.7 Delkonklusion**

Mediearbejdsmarkedet har været præget af mediernes faldende omsætning. Tre ud af fire danske medier, der modtager fondsstøtte er dog kendetegnet ved at have oplevet fremgang i deres økonomi og dermed have et godt økonomisk grundlag for at kunne lave journalistik. I

forhold til den journalistiske position er alle interviewede journalister på de undersøgte medier, specialiseret i større eller mindre udstrækning. Dette kommer til udtryk ved at journalisterne har stofområder eller er specialiserede i at lave undersøgende journalistik. Fondsstøtten forstærker denne specialisering ved at give støtte til konkrete journalistiske projekter og ikke til drift. I et feltperspektiv vil graden af en journalists autonomi afhænge af dennes position i det journalistiske felt. Mediernes samspil med fonde har kun i nogen udstrækning betydning for journalisternes position i det journalistiske felt. Journalisterne oplever ikke at samspillet med fonde har en afgørende betydning for, hvilken journalistik de kan lave. I USA er det især nonprofit nyhedsorganisationer, som modtager støtte fra fonde. Tal viser, at for 60 procent af nonprofit nyhedsorganisationerne kommer mindst halvdelen af deres indtægt fra fonde (Ferrucci & Nelson 2019: 2034). Sådan er billedet ikke i Danmark. Her udgør fondsstøtten en meget mindre del af mediernes budgetter, og derfor oplever journalisterne heller ikke kravene fra fondene i samme udstrækning som i USA. Her oplever journalister, at fondene skubber til rammerne for, hvordan de praktiserer deres journalistik gennem teknologi-drevne projekter, publikumsinddragende projekter og en udvidelse af dagligt arbejde udover traditionelle rutiner (Ferrucci & Nelson 2019:50). I Danmark spiller teknologi-drevne projekter og publikumsinddragelse ikke nogen rolle, men for Altinget og Danwatch gælder, at fondsstøtten udvider omfanget af journalisterne ikke-redaktionelle opgaver, fordi de skal bruge tid på at søge fonde om penge og i en vis grad også bruger tid på afrapportering. Det betyder, at journalisten i sidste ende har mindre tid at lave journalistik.

### **3.2.8 Logikker i det journalistiske felt**

I forhold til at vurdere om fondes samspil med medier har betydning for journalisters oplevede autonomi, er det nødvendigt at have kendskab til nogle af de logikker, der gør sig gældende på det journalistiske felt. I bogen "Bag Nyhederne" (2011) undersøger Ida Willig nogle af de logikker, der gør, at nogle begivenheder bliver til nyheder, og andre ikke gør, og hvor nogle nyheder anerkendes som gode historier, mens andre ikke gør (Willig 2011). Her fremgår "solobarometeret", hvor journalistisk kapital løber op af y-aksen og ressourcer i form af tid løber ud af x-aksen. I toppen af solobarometeret finder vi den klassiske

solohistorie, som for eksempel Berlingskes afdækning af hvidvask i Danske Bank, hvor et medie sætter sin egen dagsorden ved at grave en stor historie frem uden for den løbende nyhedsstrøm. For at en historie kan betragtes som en solohistorie kræves det, at den anerkendes som sådan. Dette sker ved, at andre medier citerer den og dermed krediterer den (Willig 2011:178). Nederst i bunden af solobarometeret, hvor der ikke er særlig meget intern prestige knyttet til stoffet eller til journalisterne, der laver dem, finder vi fællesstoffet og de fælleshistorier, der udspringer af den kollektive nyhedsstrøm (Willig 2011:189). Det er altså i højere grad et udtryk for journalistisk autonomi, når journalister producerer egne historier, end når de reproducerer historier fra nyhedsstrømmen. Ida Willigs undersøgelse af logikker på det journaliste felt er dog over 15 år gammel. Endvidere er hendes empiri centreret omkring DR og TV2, hvor den empiri, som gør sig gældende for dette speciale, ligger et andet sted i det journalistiske felt, end TV2 og DR gør. Derfor kan man også overveje, om autonomi er noget andet for dette speciales undersøgte medier, end det var for de medier, der blev undersøgt i løbet af Ida Willigs feltarbejde. I et senere arbejde af Ida Willig fremsætter hun hypotesen om, at de danske medier er gået fra en omnibuspresse til en segmentpresse (Willig 2007). Det har forskellige implikationer, men for stofudvælgelsen betyder det, at hvor man under omnibuspressen havde en bred stofudvælgelse, så har man under segmentpressen en segmenteret stofudvælgelse (Willig 2007:20). Det må alt andet lige have en indflydelse på de logikker, der gør sig gældende på feltet, om man er en del af et medie, der betragter sig selv som et omnibusmedie og derfor har en bred stofudvælgelse, hvor det er vigtigt at være med på fælleshistorierne. Eller om man er et medie, der skriver til et bestemt segment. Selvom at journalisterne på Folkeskolen sandsynligvis gerne vil vinde Cavling Prisen, så gør mediets fokus på et bestemt segment, at der hersker nogle 'hverdagsdoxaer', hvor journalisterne oplever, at de lever op til de logikker, der hersker på feltet. Herunder fortæller journalist Andreas Brøns Riise, hvordan han oplever at lave journalistik til Folkeskolens faglige netværk:

*“Man ved godt, at det er en lille målgruppe, man skriver til, og jeg sidder ofte med en følelse af, at det her ikke bliver læst meget nødvendigvis, men dem det så når ud til gør det en ret stor forskel, fordi de ikke tidligere har haft nogen, der beskæftigede sig med deres område. Jeg tror, enhver journalist vil sige til dig, at det er ambition at*

*blive læst, og der er det bare vilkårene, at det er en lille målgruppe“ (Journalist, Folkeskolen).*

Af citatet fremgår det altså Andreas Brøns Riise oplever, at han går på kompromis med en herskende logik på det journalistiske felt om at blive læst meget, men til gengæld oplever han, at den journalistik, han laver, kan betyde noget for den målgruppe, han skriver til. At gøre en forskel er også en logik der hersker på det journalistiske felt, og den oplever Andreas Brøns Riise, at han kan opfylde, fordi han gennem de faglige netværk interagerer med en målgruppe, som ikke før havde nogen, der skrev til lige netop dem. Selvom det altså måske ikke giver en Cavling pris at lave en artikel om, hvordan man bedre kan lære børn at læse, så kan man som journalist godt lave en sådan artikel og opleve, at man adlyder feltets logikker, fordi man er relevant for den målgruppe, som man skriver til.

På Danwatch betyder fondsstøtten, at der bliver skabt et redaktionelt råderum, hvor journalisten i højere grad har tid til den historie, som vedkommende arbejder på, end det havde været tilfældet, hvis historien ikke havde været finansieret. Det er ikke en generel tendens, at medierne skal lave ikke redaktionelt arbejde for at profilere fondene, som det sås i dele af den amerikanske litteratur, og at der på den måde forekommer en mindskelse af den redaktionelle kapital. Men i nogle tilfælde medfører fondsstøtten, at journalisterne får arbejdsopgaver, der ligger udover det rent journalistiske, som for eksempel at undervise på en medieskole eller skrive ansøgninger med håb om at tilføre nye fondsmidler.

I et feltperspektiv beskriver Ida Willig, at I hvor høj grad en journalist kan siges at producere autonom information, hans/hendes redaktionelle position, og hvordan han/hun positionerer sig (Willig 2011:121). Scott et al bruger Graham Murdock's skelnen mellem allokativ autonomi og operationel autonomi. Allokativ autonomi er evnen til at bestemme ressourceallokation inden for en nyhedsorganisation såvel som det overordnede mål, hvor operationel autonomi referer til nyhedsprofessionelles kontrol over dag til dag produktion (Murdock 1983 in Scott et al 2019:2036). Man kan sige at fondene begrænser mediernes allokativ autonomi, når de insisterer på, at det støttede indhold skal være gratis. Journalisternes operationelle autonomi bliver mindsket af de ekstra opgaver, som fondsstøtte medfører for journalisterne. På Dagbladet Information giver det sig til kende i

form af at skulle undervise på avisens medieskole, hvor det på Danwatch og Altinget kommer til udtryk ved, at nogle journalister skal bruge tid på at søge penge i fonde. For journalisterne på Folkeskolen kan man dog sige, at den operationelle autonomi er blevet styrket, fordi fondsstøtten har betydet, at de har fået frataget nogle ikke-journalistiske arbejdsopgaver.

### 3.2.9 Styrkelse af egenhistorier

Fondsstøtten, der er givet til de danske medier, betyder ikke nødvendigvis, at medierne har lavet flere solohistorier og i højere grad er blevet citeret af andre medier. Men den fondsstøtte danske medier har fået af fonde har direkte eller indirekte styrket produktionen af egenhistorier. For Altingets civilsamfundsportal har fondsstøtten betydet, at mediet har kunnet eksperimentere mere, fortæller redaktør Carsten Terp Bech-Nilsson:

*“Vi havde tre år, hvor vi ikke behøvede at skele til indtægter. Det var en kæmpe frihed, som gjorde, at vi kunne opbygge et nyhedsbrev med et antal modtagere, som senere hen har kunne konverteres til abonnenter, så det har været en frihed, som man ikke har normalt. Vi har ikke haft det kommercielle pres fra starten, samtidig med at vi skulle finde en linje og komme ud til vores modtagere” (Redaktør, Altinget).*

Det var en del af projektbeskrivelsen for civilsamfundsportalen, at Altinget skulle udkomme med et vist antal egenproducerede historier om ugen. På den måde har fondsstøtten understøttet en produktion af originalt journalistisk indhold.

Dagbladet Information bringer også interviews med finalisterne fra Ph.d. Cup, og på den måde bidrager fondsstøtten til at skabe journalistisk indhold til avisen, som ikke er en del af den fælles nyhedsstrøm. Derudover bidrager de fondsstøttede medieskoler, hvor flere af Informations journalister underviser, til at journalisterne møder nogle potentielle kilder og på den måde potentielt kan blive inspireret til at lave nogle historier, som de ellers ikke ville have lavet. Louise Schou Drivsholm dækker især videnskab for Information. Hun har flere gange undervist på Informations medieskole og har draget nytte af det i sit journalistiske arbejde:

*“Jeg bliver helt klart gjort bevidst om nogle emner og har også haft kontakt med nogle af forskerne bagefter, så jo, det har helt klart været en måde at blive bredere forankret, så det ikke er de samme mediekendte forskere, man ringer til, og det bliver det jo hurtigt, hvis man ikke får øjnene op for nogle flere” (Journalist, Information).*

Fondsstøtten til Danwatch har affødt konkret undersøgende journalistik, for eksempel om Libyens immigrantsystem, men mediet laver heller den form for nyhedsjournalistik, der karakteriserer fælleshistorier. Men fondsstøtten har betydet, at mediet i højere grad har kunnet lave egenproduceret journalistik og dermed styrke sin position i det journalistiske felt.

For Fagbladet Folkeskolen har fondsstøtten betydet et større fokus på at producere journalistik, som mediets målgruppe kan bruge til noget. Journalisterne laver stadig kritisk journalistik, og det er ikke, fordi der er forbud mod at lave kritiske historier til de faglige netværk, men produktionskravet om en artikel hver 14. dag, der handler om for eksempel noget matematikfagligt, gør, at historierne ofte har en mere konstruktiv karakter, oplever journalist Sebastian Bjerril:

*“Det er der, at de fortæller, hvad er det for et undervisningsforløb de har lavet, og det er tænkt som, at det skal være en inspiration til andre, så det er i langt højere grad konstruktive og positive historier, end det er, når vi skriver de bredere historier, der tit har en meget mere kritisk vinkel” (Journalist, Folkeskolen).*

Historierne til de faglige netværk er egenhistorier i den forstand, at de ikke er journalistik, som journalisterne laver som en del af den fælles nyhedsdagsorden, og de er i udgangspunktet ikke journalistik, som lever op til det dagsordensættende, afslørende ideal. Journalist Andreas Brøns Riise kalder det for “ren matematik”, at arbejdet med journalistikken til de faglige netværk fjerner tid fra andre former for journalistik:

*“Når man skal bruge nogle timer om ugen på de faglige netværk, så er der noget andet, som man ikke kan lave. Jeg har ikke haft den der oplevelse endnu, at jeg har siddet med et kæmpe scoop, som jeg ikke har lavet, fordi jeg skulle skrive til de faglige netværk. Eller der var nogen, der bad mig om at lægge noget væk, fordi vi*

*skulle fokusere på de faglige netværk. Men det er klart, at der er den mængde timer, som der nu engang er på en arbejdsuge, og de faglige netværk tager den tid, de nu engang skal tage, men jeg synes ikke, man kan sige, at det går ud over kvaliteten af bladet eller på web, fordi der er ting, som vi ikke når at få skrevet” (Journalist, Folkeskolen).*

### **3.2.10 Felter og positionering**

Overordnet set hører journalistikken med Bourdieus termer under feltet for kulturel produktion (Willig 2011:103), og det journalistiske felt er således et underfelt til kulturproduktionsfeltet (Ibid.):

*“Fælles for dem er, at de alle skaber kulturelle produktioner, altså kunst, videnskab og journalistik, der fra forskellige positioner i det sociale rum beskæftiger sig med at italesætte, definere og diskursivere det sociale rum” (Willig 2011: 104).*

Sociale kategorier skabes og vedligeholdes således i felterne, men det er også i det enkelte felt, at der udkæmpes en kamp om hierarkisering i det sociale rum. Således kæmpes der i kulturproduktionsfeltet ifølge Willig om retten til at “(...) producere legitime symbolske beskrivelser af virkeligheden” (Willig 2011:104).

Når fonde støtter journalistik, deltager de således i kampen om retten til at producere symbolske beskrivelser af virkeligheden. Der er ingen eksempler på, at danske fonde støtter undersøgende journalistik. I stedet støtter fonde aktiviteter, der har en communityopbyggende og fællesskabsorienteret karakter. De tre medier, der har modtaget støtte fra danske fonde, har alle et direkte eller indirekte, med mediernes egne ord, “konstruktiv” sigte. Altingets civilsamfundsportal er erklæret konstruktiv. På samme måde giver produktionskravet og den smalle målgruppe de faglige netværk hos Folkeskolen en konstruktiv karakter med mere inspiration end kritik. På Dagbladet Information har fondsstøtten på en mere indirekte måde medvirket til at rykke mediet i en mere konstruktiv retning, fortæller direktør Stine Carsten Kendal:



*“Vores fondsstøttede aktiviteter bidrager til, at vi har kræfter til at eksperimentere med det konstruktive og at inddrage flere mennesker. Jeg tror ikke det er fondene, der bestemmer, om vi bliver konstruktive, men jeg tror, at vores muligheder for at komme ud og eksperimentere og prøve noget nyt og lave nogle andre formater og inddrage nogle flere mennesker er med til gøre os mere konstruktive, og det kan fondene bidrage til” (Direktør, Information).*

Forskningsdirektør for Lundbeckfonden Jan Egebjerg mener, at det er svært at komme til med de positive historier til medierne, og at det er en del af fondens motivation for at støtte medier.

*“I sidste ende håber vi jo, at befolkningen synes, at det vi gør også kommer dem til gavn, og så er de jo nødt til at vide, hvad der sker – og ikke bare, når der er nogen der kløjs i det et eller andet sted” (Forskningsdirektør, Lundbeckfonden).*

I et feltteoretisk perspektiv taler man om, at der er nogle positioner, der er domineret og andre, der er dominerende (Willig 2011:19). Flere af journalisterne på de undersøgte medier peger på, at fondsstøtten bidrager til et øget fokus på det, de selv beskriver som konstruktivitet i journalistikken. Dette kommer til udtryk på fagbladet Folkeskolen som et stort fokus på læsernes behov og på Altinget i form af løsningsorienterede historier og guides. På Dagbladet Information kommer det konstruktive til udtryk gennem medieskolerne, som skal bidrage til en større mangfoldighed blandt kilderne, fordi de fondsstøttede medieskoler klæder nogle personer på til at deltage i debatten, personer som ellers ikke ville have deltaget. Den fondsstøttede journalistik er ikke nødvendigvis konstruktiv i alle sine facetter, men især har Folkeskolen og Altinget fået støtte til journalistik, der har inspiration som sit mål, hvilket også gør sig gældende for den konstruktive journalistik, hvis man tager udgangspunkt i Constructive Institutes definition af konstruktiv journalistik (Constructive Institute 2020). I forhold til at vurdere, hvilke positioner, der er henholdsvis dominerende og domineret i det journalistiske felt, har Ida Willig i sin Ph.d.-afhandling fra 2005 brugt tildelingen af Cavling prisen som et redskab til at vurdere dette. Her fremgår det, at den undersøgende journalistik er den dominerende position på det journalistiske felt. Der er ikke eksempler på at danske fonde støtter

undersøgende journalistik. I stedet støtter de i højere grad læser-nær, løsningsorienteret journalistik med fokus på guides. En position der kan siges at indtage en domineret position i journalistiske felt. De undersøgte medier oplever, at det er lettest at få støtte fra danske fonde til projekter der har en konstruktiv karakter. Et medie som Danwatch laver ikke journalistik, der kan siges at have en decideret konstruktiv karakter med journalistik, der har fokus på inspiration og community, men Danwatch oplever det også som svært at få støtte fra danske fonde. Fremtidige studier må kaste lys over om danske fondes finansiering af journalistik skubber til rammerne for nyhedsjournalistik over mod det som Scott, Bunce og Wright kalder "civic advocacy journalism" (Scott, Bunce & Wright 2019). Denne form for journalistik bruger nyhedsjournalistik som et redskab til social forandring og til at skabe opmærksomhed og påvirkning af den offentlige mening og/eller af den politiske debat (Scott, Bunce & Wright 2019:2043).

### **3.2.11 Delkonklusion**

Det er en logik på det journalistiske felt, at det er forbundet mere prestigefuldt og dermed også autonomt med at producere egenhistorier frem for fælleshistorier. Journalisterne på de undersøgte medier oplever, at fondsstøtten øger deres mulighed for at lave egenhistorier. Fondsstøtten gør ikke nødvendigvis at journalisterne kan indtage en dominerende position i det journalistiske felt, men fondsstøtten kan styrke det redaktionelle råderum og dermed også den journalistiske autonomi. Journalisterne oplever at fondes finansiering kan omsættes til tid, som er en vigtig ressource i det journalistiske felt. Nyhedsværdierne som kommer til udtryk i Ida Willigs bog "Bag Nyhederne" (2011) kan genfindes blandt journalisterne, men de tavs ikke-diskuterbare, vedtagne sandheder i det journalistiske felt er anderledes blandt journalisterne på de undersøgte medier. En forklaring på det er, medievirkeligheden er mere kompleks og segmenteret nu end den var under Willigs empiriindsamling. Derudover undersøger dette speciale en række nichemedier, som ligger et andet sted i det journalistiske felt end medierne i Willigs studie, som især tog udgangspunkt i DR og TV2. Det er for tidligt at vurdere om fonde ligesom i USA skubber journalistikken over mod "civic advocacy journalism" (Scott, Bunce & Wright 2019). De

undersøgte medier oplever, at fondene helst vil støtte projekter, der med mediernes ord “har en konstruktiv karakter”.

## **4. Diskuterende, perspektiverende konklusion**

Dette speciale har til formål at undersøge samspillet mellem fonde og medier i Danmark, og hvilken betydning dette samspil har for journalisternes oplevede autonomi. Specialet finder frem til fire medier der har indgående erfaringer med at modtage støtte fra fonde. De fire medier er: Altinget, Dagbladet Information, Danwatch og Folkeskolen. Samspillet mellem medier og fonde i Danmark er relativt begrænset. Det er i modsætning hertil er stigende tendens at i USA, at fonde støtter journalistik. Ifølge Danmarks Statistik blev der givet 17 millioner kr. fra danske fonde til medier i Danmark i 2018. Det er ikke lykkedes gennem dette speciales undersøgelse at ‘finde’ alle 17 millioner kroner, som danske medier ifølge Danmarks Statistik fik doneret af fonde i 2018. Derfor er specialet ikke et udtømmende studie af samspillet mellem medier og fonde, men en første undersøgelse i Danmark af, hvad der blandt andet karakteriserer dette samspil.

### **4.1 Statens rolle er væsentlig**

Hallin og Mancinis mediesystemteori kan bidrage med en forståelse af, hvorfor fondsstøtte til medier er væsentligt mindre udbredt i Danmark end i USA. I deres mediesystemteori fra 2004 adskiller Hallin og Mancini medierne i den vestlige verden i tre modeller. Den liberale model, den pluralistiske-politiske model og den demokratisk-kooperative model. Hallin og Mancinis mediesystemteori er ofte beskrevet, men den vigtigste pointe i forhold til dette speciale er, at USA og Danmark tilhører hver sit mediesystem, der ifølge Hallin og Mancinis empiriske fund adskiller sig fra hinanden på en række dimensioner (se afsnit 1.2). Den rolle staten spiller i forhold til de danske medier i form af støtteordninger som for eksempel produktionsstøtte og innovationsstøtte kan antages at have en betydning for det rum, der er for fonde at udfylde i Danmark. Omvendt udelukker statens mediestøtte ikke, at medierne kan finde det relevant at få bevillinger fra fonde. Dette kan også give et bud på, hvorfor journalisterne i mit studie ikke oplever samme påvirkning af deres autonomi, som

journalister i lande, hvor staten spiller en mindre rolle i forhold til medier. De undersøgte medier i dette speciale har oplevet at fondene kun i ringe grad har stillet krav om det journalistiske indhold, der skulle komme ud af fondsstøtten. Men medierne har også, på grund af den rolle staten spiller i Danmark, haft et andet økonomisk fundament at stå på end medierne i den internationale litteratur, som tilhører andre mediesystemer. Selvom der også følger krav med, når man skal modtage mediestøtte eller innovationsstøtte, så giver det medierne nogle andre kort på hånden i samspillet med fondene, end medierne i USA har, når de skal forhandle med fonde.

## **4.2 Fonde støtter medier med troværdighed**

Det karakteriserer de undersøgte medier i dette speciale, at de er nichemedier, som dækker et eller flere områder grundigt. I den internationale litteratur er det en selvstændig pointe, at fonde ofte vælger at støtte medier med en høj grad af troværdighed, fordi deres indhold anses for at være mest "impact". I en amerikansk kontekst finder forskerne, at selve processen, der ender med, at et medie får støtte fra en fond, kan strække sig over flere år. Flere af de undersøgte danske medier peger også på, at arbejdet med fondene kan være en langstrakt proces, hvor det relationelle har stor betydning. Tre ud af fire undersøgte medier har modtaget støtte fra den samme fond flere gange. Det kunne tyde på, at der i arbejdet mellem fondene og medierne bliver opbygget tillid, som muligvis gør det lettere for fondene at få støtte flere gange.

Der er stor variation i, hvad de fondsstøttede medier i Danmark har fået støtte til. Det gør sig dog gældende, at de alle har fået støtte til specifikke afgrænsede projekter. De fonde, som har støttet de fire undersøgte medier i Danmark, er alle kendetegnet ved ikke at støtte journalistik for journalistikkens skyld. Medierne har derfor i alle tilfælde skullet finde en 'bagdør' i deres arbejde med at tilgå fondene, hvor de identificerer fælles interesser.

I USA ser man, at flere mediers indtægt bliver stærkt afhængig af fondsstøtte (Ferrucci & Nelson 2019: 2034). Sådan er billedet ikke for de undersøgte fondsstøttede medier i

Danmark. Her udgør de fondsstøtten kun en lille andel af de undersøgte mediers samlede indtægt.

### **4.3 Adlydelse af feltets logikker**

I specialet er Pierre Bourdieus feltperspektiv blevet brugt til at undersøge, hvad samspillet mellem fonde og medier betyder for journalisterne autonomi. Gennem interviews med journalister på fire forskellige danske medier finder specialet ikke, at mediets støtte fra fonde medfører, at journalisterne må adlyde nogle ikke-feltspecifikke logikker og på den måde får indskrænket deres autonomi. En undtagelse er Danwatch. Her oplever journalisterne at fondsstøttens øremærkning kan begrænse dem i den journalistik de kan lave. Ligesom at mediets afhængighed af eksterne midler blandt andet fra fonde gør, at der er historier de ikke kan lave, fordi de ikke kan få finansiering til det. Dermed betyder det at samspillet mellem fondene gør at økonomiske logikker kommer til at herske over de feltspecifikke logikker, og gør at journalisterne oplever en mindskning i deres autonomi. Dog betyder fondsstøtten også, at Danwatch kan lave mere undersøgende journalistik. At være en journalist der laver undersøgende journalistik er en dominerende position i det journalistiske felt, og fondsstøtten styrker denne position og dermed den journalistiske autonomi. Dermed kan man ikke sige entydigt at fondsstøtten for dette medie mindsker journalisterne autonomi.

Udover at analysere, hvad samspillet mellem fonde og medier har af betydning for journalisterne mulighed for at adlyde feltets logikker, analysere specialet tre forhold der ifølge Bourdieu har betydning for graden af autonomi: Mediearbejdsmarkedet, journalistens position og mediets position.

### **4.4 Fonde bidrager med risikovillig kapital**

I forhold til mediearbejdsmarkedet, så oplever mediebranchen som helhed økonomisk tilbagegang (Slots-og Kulturstyrelsen 2014). De undersøgte fondsstøttede medier har øget omsætning og kom ud af regnskabsåret 18/19 med overskud. En undtagelse er fagbladet Folkeskolen, der i 2019 var nødt til at bede Danmarks Lærerforening om en håndsrækning

på to millioner årligt i to år til at afsøge nye forretningsmuligheder for fagbladet, der oplever at miste grundlaget for sine annonceindtægter. De undersøgte medier kan kun i beskedent omfang tjene penge på den journalistik, som de laver med fondsstøtte, men journalisterne oplever, at fondsstøtten bidrager med risikovillig kapital, som giver medierne mulighed for at eksperimentere og afprøve nye tiltag uden et kommercielt pres. Det kan bidrage med erfaringer, som på sigt kan styrke mediernes økonomi og autonomi.

#### **4.5 Fonde giver redaktionelt råderum**

Specialet har undersøgt, om mediernes samspil med fonde har haft betydning for journalisternes position i det journalistiske felt. Det er Bourdieus tese, at de journalistiske ansættelsesforhold og den redaktionelle indplacering har betydning for graden af autonomi. Dette speciale finder ikke, at det faktum, at mediet får fondsstøtte, automatisk forringer journalisternes position i det journalistiske felt. I nogle tilfælde kan fondsstøtte dog bidrage til, at journalister kommer i en prekær position. Et eksempel på det er journalisterne på Altingets civilsamfundsportal, der ikke havde haft noget arbejde efter fondsstøttens ophør, hvis det ikke var lykkedes for dem at gøre projektet til en bæredygtig forretning, men det er jo et vilkår, der gør sig gældende mange steder i mediebranchen. Journalisterne på de øvrige undersøgte medier oplever ikke, at en sådan prekær situation er relateret til fondsstøtten. Tværtimod oplever journalisterne på Folkeskolen, at fondsstøtten har betydet, at journalisterne er sluppet for noget ikke-journalistisk arbejde, og dermed har opnået et øget redaktionelt råderum. Journalisterne oplever endvidere, at fondsstøtten giver nogle vide og frie rammer til at lave journalistik.

#### **4.6 Fonde styrker mediernes position**

Alle de fire medier har modtaget journalistiske priser, hvilket har positioneret dem. I et feltperspektiv kan man se prisuddelinger som interne procedurer for anerkendelse på et felt. De fire medier der har modtaget fondsstøtte er alle blevet anerkendt i det journalistiske felt og har cementeret deres journalistiske position. Man kan diskutere, om fondsstøtten er med til forstærke mediernes position i det journalistiske felt ved at skabe et mediespecifikt

redaktionelt råderum til journalisterne, der gør, at de kan adlyde feltets egne logikker og dermed i højere grad opnå autonomi, eller om samspillet med fondene tværtimod skaber nogle betingelser for journalisterne, der gør, at de i højere grad adlyder samfundets generelle logikker, og fondene dermed er med til at rykke medierne tættere på den heteronome pol. Min undersøgelse viser, at fondene mere styrker mediernes autonomi end det modsatte, fordi medierne får mulighed for at lave journalistik og aktiviteter rundt om journalistikken, som de ellers ikke ville have haft mulighed for at lave, uden at journalisterne oplever, at der er ideer, som de ikke har mulighed for at forfølge. Dog betyder fondsstøtten for flere medier, at journalisterne skal bruge tid på at søge fonde, og på den måde får de mindre tid til at lave journalistik. Journalisterne oplever dog ikke, at tiden de bruger på samspillet med fondene, har negativ indvirkning på deres produktion af journalistik, og dermed oplever de ikke, at fondsstøtten forringer deres autonomi.

#### **4.7 Få ligheder mellem danske og amerikanske erfaringer**

Internationalt er der i akademiske kredse opstået bekymring over, at fonde forsøger at blande sig direkte i mediernes redaktionelle beslutninger og på den måde indskrænker den journalistiske autonomi, når de finansierer journalistik. Langt de fleste interviewpersoner understreger i dette speciale, at de ikke oplever, at fondene har haft nogen indflydelse på mediets eller journalistens redaktionelle beslutninger. Den eneste undtagelse er Altinget, der i to tilfælde har oplevet, at en fond stillede krav til deres dækning. Tuborgfondet stillede krav om flere kvindelige kilder i en podcast, som de søgte støtte til. Derudover oplevede mediet også, at Realdania stillede krav om, at det skulle stå i projektbeskrivelsen, at civilsamfundsportalen ville dække det byggede miljø. Mediet oplevede dog ikke, at fonden stillede krav om, hvilke kvinder der skulle indgå i podcasten, eller hvad Altinget skulle skrive om det byggede miljø. Min undersøgelse adskiller sig fra andre undersøgelser af, hvad fondsstøtte betyder for journalisternes autonomi på et afgørende punkt: Ingen er anonyme. Det er en fordel i forhold til at frembringe viden, at alle interviewpersoner og medier fremstår med navn, men jeg kan ikke udelukke, at jeg ville have fået nogle andre svar, hvis jeg havde undersøgt området anderledes. Jeg kunne eksempelvis have suppleret mine interviews med en survey til alle journalister på mediet, som gav mulighed for anonymitet.

Det ville være interessant at prøve at belyse området under nogle mere anonymiserede forhold for at undersøge om det giver nogle andre svar end jeg i dette speciale har kunne frembringe.

Udover at fondene i nogle tilfælde forsøger at blande sig i de redaktionelle beslutninger, peger den internationale litteratur også på en række andre områder, hvor journalisterne på de fondsstøttede medier oplever, at deres autonomi bliver påvirket. Ferrucci og Nelson finder, at der især er tre områder hvorpå dette sker: Gennem teknologi-drevne projekter, publikums-inddragende projekter og en udvidelse af daglige arbejde udover traditionelle rutiner. Blandt de tre områder finder dette speciale, at fondsstøtten til de undersøgte danske medier kun påvirker journalisternes autonomi gennem en udvidelse af det daglige arbejde udover de traditionelle rutiner, ved at journalisterne på nogle af medierne bliver pålagt at bruge tid på at søge fonde om støtte.

Støtte fra fonde kan ligesom mediernes samarbejde med annoncører ses som udtryk for en relation mellem det økonomiske felt og det journalistiske felt, eller mediefeltet om man vil. Amerikansk forskning viser, at der i samarbejdet med annoncører er tradition for at være en tyk mur mellem redaktionelle og forretningsmæssige beslutninger. Amerikanske forskere finder at en lignende mur mangler stadig at materialisere sig, når det kommer til fondsfinansieret journalistik.

Dette speciales undersøgelsesdesign har ikke været brugbar i forhold til at undersøge sådanne påvirkninger, men fremtidige studier af området kan måske kaste et blik på, om relationen mellem fonde og medier ligner den, som annoncører og medier har til hinanden, og hvordan skellet mellem kommercielle og redaktionelle interesser bliver eller ikke bliver opretholdt.

Specialet startede med at understrege, hvordan medierne leder efter nye forretningsmodeller, der kan erstatte det faldende annoncemarked. Fonde kan bidrage til at udvikle nye journalistiske produkter, som medierne med tiden kan tjene penge på. Der er dog også nogle forhold, der peger på, at det bliver svært for fonde at spille en stor rolle i forhold til journalistik i Danmark. Blandt andet det forhold, at der i modsætning til i USA ikke



er danske fonde, som har dette som sit formål. Derfor skal medierne hele tiden finde 'bagdøre' i deres indgang til fondene, og der skal flere erfaringer med fondsstøttede medier i Danmark til, før man kan vurdere om fonde tilbyder en solid mulighed for udvikling af journalistik i Danmark.

Internationalt – og i dette studie – ser de fleste fonde nemlig ikke sig selv som nogle, der tilbyder hjælp til et presset mediemarked, men snarere som en kortsigtet startup støtte.

Udover at fondene ønsker, at medierne selv skal udvikle sig økonomisk bæredygtigt, så ønsker de også impact. En vej til impact sker gennem udbredelse, hvilket ansporer/tvinger de fondsstøttede medier til at forære indhold væk gratis for at opnå denne udbredelse. I den internationale litteratur finder forskerne eksempler på, at kravet om impact begrænser journalisternes autonomi, fordi fondene opmuntrer journalisterne til at indgå i et tættere og mere symbiotisk forhold med en speciel målgruppe. Således kan kravet om impact ende med at begrænse sfæren af den legitime kritik, som journalisterne bør udøve, fordi de ikke ønsker at fornærme de aktører, som de håber at påvirke. I en dansk kontekst finder dette speciale ikke nogen eksempler på, at journalisterne oplever, at kravet om impact begrænser deres autonomi. Det kan være op til videre studier at undersøge i dybden, hvordan dette forholder sig.

Dette speciale anskuer især autonomi i et feltperspektiv, men inddrager også Graham Murdocks skelnen mellem allokativ autonomi og operationel autonomi. Man kan sige at fondene begrænser mediernes allokativ autonomi, når de insisterer på, at det støttede indhold skal være gratis. Journalisternes operationelle autonomi bliver mindsket af de ekstra opgaver, som fondsstøtte medfører for journalisterne. Selvom interviewpersonerne på de undersøgte medier ikke oplever, at deres autonomi bliver indskrænket, så kan man godt argumentere for, at det gør den. Derfor er der også grund til fremadrettet at undersøge, hvordan samspillet mellem medier og fonde i Danmark udvikler sig.

# Litteraturliste

Andreasen, A. M. (2019). *Fire danske projekter deler 7,7 mio. fra Google-fond.*

Journalisten.dk. Tilgået d. 28.08.20 fra:

<https://journalisten.dk/fire-danske-projekter-deler-77-mio-fra-google-fond/>

Benson, R. (2018). *Can foundations solve the journalism crisis* in *Journalism* vol 19 (8) pp. 1059-1077.

Benson, R. & Neveu, E. (2005) Introduction: Field Theory as in Work in Progress. In R.Benson (Ed), *Bourdieu and the journalistic field* (1 st. ed.,pp. 1-25) Cambridge:Polity Press.

Blach-Ørsten, M. & Willig, I. (2016). Det danske Mediesystem. In Olesen, Thomas (red) *Medier, Politik Og Samfund*.pp 13-34. Hans Reitzels Forlag.

Bourdieu, P. (2005). The Political Field, the Social Science Field, and the Journalistic Field. In R. Benson (Ed.), *Bourdieu and the journalistic field* (1st ed., pp. 29–48). Cambridge: Polity Press.

Browne, H. (2010). Foundation-funded Journalism: Reasons to be Wary of Charitable Support. *Journalism Studies* 1 (6) pp 889-903.

Bunce, M. (2016). Foundations Funding and International News: The Drive for Solutions and Impact. *Ethical Space* 13 pp 6-15.

Constructive Institute (2020). *What is constructive journalism?* Tilgået 27.08.20 fra:

<https://constructiveinstitute.org/what/>

Danske Medier (2020) *Om danske medier*. Tilgået d. 27.08.20 fra:

<https://danskemedier.dk/om-danske-medier/>

Ferrucci, P. & Nelson, J. L. (2019). The new advertisers: How Foundation Funding Impacts Journalism in *Media and Communication* 2019, Vol 7 issue 4 pp 45-55

Flyverbom, M. (2017). Fra analog indhegning til digital grænseløshed in *Mediernes Udvikling i Danmark*, Slots og Kulturstyrelsen. Tilgået 05.01.20 fra:

<https://journalistforbundet.dk/sites/default/files/inline-files/Fagenes%20Fremtid%20-%20Journalistfagets%20fremtid.pdf>

Fondeness Videnscenter. (2020). *Vidensnotat om Fondsdanmark*. Tilgået 12.02.20 fra:

<https://fondenessvidenscenter.dk/viden/faktaark-om-fondsdanmark/>

Fondeness Videnscenter. (2020). *Analyse af fonde og foreningers bevillinger i 2018*

[https://fondenessvidenscenter.dk/app/uploads/Analyse-Fondeness-Bevillinger2018\\_FINAL.pdf](https://fondenessvidenscenter.dk/app/uploads/Analyse-Fondeness-Bevillinger2018_FINAL.pdf)

Hopmann, D. N. (2014). Casevalg og repræsentativitet: Hvem eller hvad skal jeg undersøge in D. N. Hopmann & M. Skovgaard (red) *Forskningsmetoder i journalistik og politisk kommunikation*, (1st ed., pp 43-85). Kbh: Hans Reitzel.

Kvale, S. (1997). *Interview: en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. (1st ed) Kbh: Hans Reitzel

Rimestad, L. & Gravengaard G. (2014). Interview in *Forskningsmetoder i journalistik og politisk kommunikation*, 2014 (1st ed., pp 99-110). Kbh: Hans Reitzel.

Schiffrin, A. (2017). Same Beds, Different Dreams? Charitable Foundations and Newsroom Independence in the Global South. Washington: DC:CIMA. Tilgået 06.06.20

[https://www.cima.ned.org/wp-content/uploads/2017/02/CIMA-Media-Philanthropy\\_Schiffrin.pdf](https://www.cima.ned.org/wp-content/uploads/2017/02/CIMA-Media-Philanthropy_Schiffrin.pdf)

Schultz, I. (2007) Fra Partipresse over Omnibuspresse til Segmentpresse. In *Journalistica - journal for journalism research*, pp 5-26.

Scott M., Bunce, M. & K, Wright. (2019). Foundation Funding and the Boundaries of Journalism in *Journalism Studies*, pp 2034-2052.

Statistikbanken, Danmarks Statistik (2020) *Bevilligede fondsmidler til kulturelle formål efter hovedområder, fondstype og tid*. Tilgået 27.08.20 fra:

<https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=3440>

Strand, Kurt (2011). *Etikpanelet: Traditioner holder reklame og redaktion adskilt*, etik.dk, Tilgået d. 27.08.20 fra:

<https://www.etik.dk/medieetik/etikpanelet-traditioner-holder-reklamer-og-redaktion-adskilt>

Slots-og Kulturstyrelsen. (2014). *Brancheanalyse- Mediebranchens Økonomi* in *Mediernes Udvikling i Danmark 2014* tilgået 28.08.20 fra:

[https://mediernesudvikling.slks.dk/fileadmin/user\\_upload/dokumenter/medier/Mediernes\\_udvikling/2014/Brancheanalyse/PDF-filer\\_samlede\\_dokumenter/BRANCHE\\_2014\\_Samlet\\_oekonomisk\\_oversigt\\_over\\_mediebranchen\\_FINAL\\_07052014.pdf](https://mediernesudvikling.slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/Mediernes_udvikling/2014/Brancheanalyse/PDF-filer_samlede_dokumenter/BRANCHE_2014_Samlet_oekonomisk_oversigt_over_mediebranchen_FINAL_07052014.pdf)

Slots-og Kulturstyrelsen. (2019). *Mediebranchens omsætning og Beskæftigelse*. Tilgået 27.08.20 fra:

[https://mediernesudvikling.slks.dk/fileadmin/user\\_upload/dokumenter/medier/Mediernes\\_udvikling/2018/Branche/Mediebranchens\\_omsaetning\\_og\\_beskaeftigelse/Pdf\\_af\\_analyse\\_n/Mediebranchens\\_omsaetning\\_og\\_beskaeftigelse.pdf](https://mediernesudvikling.slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/Mediernes_udvikling/2018/Branche/Mediebranchens_omsaetning_og_beskaeftigelse/Pdf_af_analyse_n/Mediebranchens_omsaetning_og_beskaeftigelse.pdf)

Willig, I. (2011). *Bag Nyhederne. Værdier, idealer og praksis* (2nd ed.). Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

### **Mediernes Årsregnskaber 2018/2019**

Information: <https://data.information.dk/upload/2020/04/aarsrapport2019.pdf>

Altinget: [https://www.altinget.dk/misc/offentliggorelse%20\(1\).pdf](https://www.altinget.dk/misc/offentliggorelse%20(1).pdf)

Danwatch:

<https://danwatch.dk/dw-content/uploads/2020/06/Danwatch-A%CC%8Arsregnskab-2019.pdf>

Folkeskolen:

<https://www.folkeskolen.dk/657752/fire-millioner-ekstra-til-udvikling-af-folkeskolen>